

Resolusjonskomiteens innstilling

KrFs landsmøte 2021

Innholdsfortegnelse

RESOLUSJONSKOMITEENS INNSTILLING	3
A - Gode vilkår for friskolene!	3
B - KrF vil styrke kvinnehelsen med kvinnehjerteforskning og nasjonalt senter for endometriose	4
C - Busetjing og verdiskaping i heile Noreg	5
D - Klimakamp mot sult!	6
E - Unge ut av koronakrisa	7
F - KrF vil ha et milliardløft for psykisk helse	9
G - KrF vil styrke familienes økonomi	11
INNKOMNE RESOLUSJONSFORSLAG	12
1. Langtidsvirkninger og likebehandling etter Covid-19	12
2. Samtaletilbud til alle unge - post korona	13
3. Samla og styrka ut av Covid-19	14
4. KrF må vise vei ut av koronakrisa	16
5. KrF vil ha et milliardløft for psykisk helse	17
6. Fastlegekrisen må løses nå	19
7. KrF vil styrke kvinnehelsen	20
8. KrF vil tette kunnskapshull om kvinnehjertehelse	21
9. KrF foreslår pårørendedager	22
10. Kontakttelefonen «Vern for eldre» må bli godt kjent	23
11. KrF vil styrke familienes økonomi	24
12. Torsketrålene med pliktkvoter skal og må bidra til at det skapes flere helårige arbeidsplasser i kystsamfunnene i Nord-Norge!	25
14. Behov for en felles politikk for marin sektor	27
15. Bosetting og verdiskaping i hele Norge	28
16. «Busetting i heile landet» krev nye tiltak	29
17. Fattige land må hjelpes, ikke settes i gjeld	30
18. Klimakamp mot sult!	31
19. Solidaritet med folket i Myanmar	33
20. Forvaltning av bistandsmidler	34

21. Stopp menneskehandel og vår tids slaveri	35
22. KrF ønsker reform av UNE.....	36
23. Norsk asylpraksis.....	37
24. KrF krever bedre pensjon for flyktninger fra Bosnia.....	38
25. Noreg må satse på kjernekraft	39
26. Norsk olje- og gassnæring er en del av løsningen på den globale klimakrisen.....	41
27. Staten må sikre landstrøm for cruiseturismen i verdensarvfjordene	42
28. Friskoler, et nødvendig alternativ for å sikre mangfold og valgfrihet	43
29. KrF vil la studenter fritt velge utdanning, uten frykt for sanksjoner.....	44
30. Akseptable rammer for frittstående skoler	46
31. Norge trenger jernbane mellom Fauske og Tromsø!	47
32. Nødvendig omstilling i samferdselssektoren	48
33. Samtykke må snarest inn i voldtektslovgivningen.....	49
34. Rusreformen er et sjansespill med unge menneskers liv.....	50
35. Beredskapen i Norge må styrkes	51
36. Identitetspolitikk: KrF fastholder to kjønn.....	52
37. Det må bli lettere å skaffe seg en bolig	53
38. Styrking av kommunal selvstendighet	54

RESOLUSJONSKOMITEENS INNSTILLING

A - Gode vilkår for friskolene!

Basert på innsendte resolusjonsforslag 28 (Rogaland KrF), 29 (Oslo KrF) og 30 (Viken KrF)

Friskolene er en viktig del av det norske skolelandskapet. De bidrar til mangfold og til å oppfylle foreldrenes rett til å velge opplæring og oppdragelse for barna sine. Myndighetene skal respektere foreldres frihet til å kunne velge andre skoler for sine barn enn dem som er opprettet av det offentlige.

Det er bare 4,25 % av elevene i grunnskolen og 8,2 % i videregående som går på friskoler. Disse skolene er et godt supplement til den offentlige skolen og ingen trussel. KrF vil verne om trosfriheten som er nedfelt i Norges grunnlov. KrF mener staten plikter å gi friskolene rammebetingelser som gjør det mulig å gi elevene et like godt tilbud som i den offentlige skolen. KrF er glad for mangfoldet friskolene tilfører samfunnet og skolelandskapet. I tillegg til foreldreretten er det viktig å støtte opp om religionsfrihet og samvittighetsfrihet. De kristne friskolene har særlig oppmerksomhet mot å formidle kjennskap til kristen tro og tanke, og KrF mener det er en berikelse at samfunnet har rom for slike alternativer.

KrF mener det livssynsåpne samfunnet også skal prege utdanningssektoren. Flere Oslo-skoler har avsluttet et samarbeid med NLA Høgskolen på grunnlag av skolens verdidokument. Byrådet og skoleledelsen har valgt å ikke gripe inn. KrF mener dette er uforenlig med målet om et livssynsåpent samfunn, og er enig med Likestillings- og diskrimineringsombudet som mener Oslo-skolenes markering er problematisk med tanke på religionsfriheten.

KrF vil:

- at friskolene sikres rammevilkår som gjør det mulig med lave egenandeler og at de blir et reelt alternativ for alle
- at formålet og grunnlaget i dagens friskolelov blir videreført slik at skoler basert på livssyn og pedagogiske alternativ blir ivaretatt
- øke kapitaltilskuddet til friskolene
- ha en ny beregningsmodell for tilskudd til frittstående skoler som sikrer friskolene økonomiske rammer til å kunne tilby undervisning med samme rammevilkår som den offentlige skolen
- at borteboerstipendet ikke reduseres
- at godkjenning av nye friskoler fortsatt skal skje av sentrale myndigheter
- at NOKUTs etablerte regler og kriterier skal ligge til grunn for akkreditering av høyere utdanning. Utover dette skal private høyskoler og universiteter fritt kunne definere eget verdigrunnlag.

B - KrF vil styrke kvinnehelsen med kvinnehjerteforskning og nasjonalt senter for endometriose

Basert på innsendte resolusjonsforslag 7 (KrF Kvinner) og 8 (Troms og Finnmark KrF)

Mye medisinsk kunnskap om både sykdom og virkninger av legemidler bygger fortsatt i for stor grad på menn. Kvinner får ikke riktig diagnose eller adekvat behandling og lider og dør unødig. I likestilte Norge er det fortsatt ikke likestilling innen helse.

Forskning på kvinnehelse må derfor prioriteres kraftig. For eksempel har kvinner andre risikofaktorer for hjertesykdom, får andre varianter enn menn av vanlige hjertesykdommer, og har mindre nytte av standardbehandling utviklet for hjertesykdom hos menn. Det er derfor store hull i den medisinske kunnskapen om kvinnehjertehelse. Disse kan ikke tettes ved mer forskning på menn. Det bør iverksettes et eget kvinnehjerteforskningsprosjekt.

Nyere forskning viser at kjønn påvirker helsen generelt og må bli en sentral del av moderne persontilpasset medisinsk behandling. De biologiske forskjellene mellom kvinner og menn har særlig betydning for hjerte, hjerne og immunfunksjon. Hjerterelaterte sykdommer er største dødsårsak for kvinner, og hver dag dør 2-3 kvinner av hjerteinfarkt. Hos menn er en tett blodåre i hjertet årsaken til hjerteinfarkt. Men 23 % av kvinner med hjerteinfarkt har ingen tett blodåre. Vi vet i dag ikke hvordan disse hjerteinfarktene best forebygges og behandles.

En av ti kvinner lider av endometriose, der cyster og sammenvoksninger i underlivet kan føre til sterke kroniske smerter og barnløshet. Behandling kan gis, men det er for liten kunnskap om tilstanden blant norske leger, og mange går i årevis med symptomer uten å få gehør hos lege eller få den nødvendige diagnosen for behandling. Endometriose er også en progressiv sykdom som blir verre om den ikke behandles. Et nasjonalt senter er derfor nødvendig for å få satt tilstrekkelig fokus og kunnskapsbygging, som så kan spres til alle helseregionene og fastlegene.

Vi vet ikke nok om kvinners sykdommer og lidelser - noe som igjen gir begrenset kunnskap hos helsepersonell i møte med pasientens behov. KrF vil derfor at det opprettes en kvinnehelseportal med rask tilgang på oppdatert informasjon.

1 **C - Busetjing og verdiskaping i heile Noreg**

2 *Basert på innsende resolusjonsframlegg 15 (Trøndelag KrF) og 16 (Vestland KrF)*

3
4 KrF vil styrka innsatsen for å sikra levande bygder, busetjing og berekraftige lokalsamfunn i
5 heile landet. KrF vil ta distriktstesten på alle politiske vedtak og budsjett, der desse blir
6 vurderte ut frå verknaden for lokalsamfunn i distriktskommunar.

7
8 Norman-utvalet (NOU 2020:15 Det handlar om Noreg – Berekraft i heile landet) peikar på at
9 utfordringa for distriktskommunane framover er å utvikla berekraftige samfunn med ei
10 aldersfordeling som sikrar arbeidsliv og velferdstenester. KrF vil gå gjennom
11 høyringsutsegnene før vi konkluderer på dei ulike framlegga frå utvalet, men deler viljen til å
12 sjå på nye og radikale verkemiddel for busetjing og bulyst.

13
14 Ein forsterka innsats for levande bygder vil mellom anna innebera:

- 15 • Ei sterk satsing på desentraliserte utdanningstilbod for mellom anna å kunna gje
16 arbeidstakarar moglegheit til å ta fagbrev ut frå næringslivet sine behov, og dessutan
17 utdanning innan helse- og omsorgsfag og sjukepleie.
- 18 • Lokale folkevalde nivå må tilleggjast fleire oppgåver, slik at løysingane vert mest
19 mogleg tilpassa lokale utfordringar.
- 20 • Fylkeskommunane må framleis sikrast fridom til å fastsetja opptakskriterium for
21 vidaregåande skular for å ivareta omsyn til god utvikling av skulestruktur og fagtilbud i
22 heile fylket.
- 23 • Det må leggjast til rette for fleksible ordningar med offentleg/privat samarbeid for å gje
24 gode velferdstenester i distrikta.
- 25 • Digitalisering opnar nye moglegheiter og fornyinga av offentleg sektor må halda fram.
26 KrF vil leggja til grunn at reformer og effektivisering ikkje utelukkande kan vurderast ut
27 ifrå måloppnåing innanfor den enkelte sektoren, men også ut ifrå målet om livskraftige
28 regionar og lokalsamfunn.
- 29 • Halda fram den historiske satsinga på utbygging av breiband i samarbeid med
30 fylkeskommunane.
- 31 • Gjera det enklare å finansiere eigen bustad i distrikta, ved å redusere eigenkapitalkrav
32 og/eller styrkje Husbanken si rolle ved å yte toppån, ved nybygg og også ved kjøp av
33 bolig
- 34 • KrF stiller seg positive til statlege bidrag til reduserte ferjeprisar der dette kan utformast
35 til eit målretta distriktpolitisk verkemiddel.
- 36 • KrF vil leggja til rette for eit aktivt, berekraftig og framtidsretta landbruk som utnyttar
37 ressursar til matproduksjon i heile landet. Det må vera rom for både små, mellomstore
38 og større bruk for å sikra matproduksjon i alle delar av landet med ulikt
39 ressursgrunnlag. KrFs vedtatte målsetjing om vesentleg å redusera inntektsforskjellane
40 mellom bønder og andre yrkesgrupper, må ligga fast òg i kommande stortingsperiode.
- 41 • KrF vil etablera ei tilskotsordning for fleksible kollektivtilbod i distrikt der det er
42 vanskeleg å etablera ordinære rutetilbod.
- 43 • Fleire statlege arbeidsplassar utanfor Oslo og tilrettelegging for samlokalisering på
44 tvers av etatar, til dømes ved bruk av Statens hus.

1 **D - Klimakamp mot sult!**

2 *Basert på innsendt resolusjonsforslag 18 (Viken KrF)*

3
4 **Klimaendringene bidrar til å øke gapet mellom fattig og rik. Norge må trappe opp**
5 **bidragene til klimatilpasning i fattige land til det tredobbelte innen 2025. I tillegg må**
6 **det opprettes et eget klimafond med midler utenfor bistandsbudsjettet for**
7 **investeringer i fornybar energi i land med store utslipp, uttaler KrFs landsmøte.**

8
9 Klimakrisen pågår nå og krever handling i dag. De som har gjort aller minst for å skape
10 klimautfordringene, er de som rammes aller hardest. 70 % av verdens ekstremt fattige lever
11 på landsbygda i utviklingsland, og svært mange er tilknyttet et jordbruk som er særlig sårbart
12 for klimaendringer.

13
14 Uten tilpasningstiltak vil klimaendringene kunne føre til en nedgang i global
15 jordbruksproduksjon på opp mot 30 prosent fram mot 2050. Samtidig vil den globale
16 etterspørselen etter mat øke med 50 prosent. Flom, tørke og ekstremvær er en
17 grunnleggende årsak til at mer enn 40 millioner flere mennesker lever i sult i dag
18 sammenlignet med for bare tre år siden. Den pågående pandemien har forsterket
19 problemene kraftig, ved at nye grupper har mistet sitt levebrød og havnet i fattigdom.

20
21 Gjennom klimatilpasning av matproduksjonen vil sårbare grupper og samfunn være bedre
22 rustet til å møte den neste tørken, flommen eller syklonen. Det kan innebære investeringer i
23 forskning på økte avlinger, utvikling av såkorn som bedre takler tørke og overgang til
24 klimasmarte og mer produktive jordbruksmetoder.

25
26 Paris-avtalen forplikter oss til å begrense utslipp av klimagasser og å styrke innsatsen for
27 klimatilpasning og en grønn utvikling som ikke setter matproduksjonen i fare. Norge må
28 derfor kutte i egne utslipp, øke investeringene i fornybar energi og utslippskutt internasjonalt,
29 og øke bistanden rettet mot klimatilpasning og bedre matsikkerhet.

30
31 Investeringer i reduksjon av internasjonale utslipp må ikke finansieres gjennom kutt i
32 bistanden til verdens fattigste. De store midlene som trengs for å løse klimakrisen må settes i
33 arbeid. Etablering av et eget klimafond for investeringer i fornybar energi til erstatning for
34 bygging av kullkraftverk vil kunne være et viktig virkemiddel, som kan mobilisere betydelig
35 privat kapital. En slik satsing på fornybar energi vil gi solid avkastning og kan trekke på
36 sterke norske teknologi- og kompetansemiljøer.

37 **KrF vil:**

- 38 • Trappe opp norsk bistand til klimatilpasning og matsikkerhet til det tredobbelte
- 39 • innen 2025.
- 40 • At Norge etablerer et eget klimafond, finansiert utenfor bistandsbudsjettet, med en
- 41 • kapitalinnsats fra staten på 10 mrd. kroner.
- 42
- 43

1 E - Unge ut av koronakrisa

2 Basert på innsendte resolusjonsforslag 1 (Innlandet KrF) og 4 (KrFU)

3

4 *Ungdom og studenter har betalt en høy pris i pandemien. Derfor må vi sørge for flere*
5 *studenter ut i jobb, gi mulighet for å ta igjen tapt undervisning, få god oppfølging av*
6 *senskader og kort ventetid for psykisk helsehjelp. Investering i ungdommer er en investering*
7 *i fremtiden.*

8

9 Arbeidsledigheten er høyest blant unge. Statistikk fra NAV viser at blant dem mellom 20 og
10 24 år var arbeidsledigheten på 6,3% januar 2021. Noen av årsakene til det kan være lite
11 arbeidserfaring, få har fullført utdanning og de aktuelle jobbene ofte er de næringene som
12 er hardest rammet av korona.

13

14 Vi må gjøre det billigere for bedrifter å ansette unge. I Sverige har det de siste tiårene vært
15 flere kutt i arbeidsgiveravgiften, med blant annet kutt opp mot 50 prosent for aldersgruppen
16 19-26 år. Resultatene har ført til en økning i sysselsettingen blant unge, uten noen negativ
17 endring for andre aldersgrupper. Selv om Sverige generelt har et annet nivå på
18 arbeidsgiveravgiften, vil en reduksjon i arbeidsgiveravgiften for unge kunne hjelpe dem inn i
19 arbeid etter pandemien. Derfor vil KrF redusere arbeidsgiveravgiften for alle mellom 19 og 26
20 år med 4 prosentpoeng ut 2022.

21

22 Strenge smitteverntiltak har forverret situasjonen for studentene. I studiebarometeret for 2020
23 oppgir syv av ti at de har fått et dårligere faglig utbytte av undervisningen etter innføringen av
24 smitteverntiltakene, og omtrent like stor andel synes undervisning på nett har vært mindre
25 motiverende. Utdanningsinstitusjonene må få en kraftig økning i midler til faglig oppfølging av
26 studenter.

27

28 Samtaletjenester og andre lavterskeltilbud har opplevd enorm pågang, og samtalene tar
29 lengre tid. I LNU sin nylige rapport kommer det frem at barne- og ungdomsorganisasjonene
30 har mistet medlemmer grunnet smitteverntiltak. Fritidsaktiviteter og forebygging av en god
31 psykisk helse henger sammen. KrF vil styrke kapasiteten og forkorte ventetiden for psykisk
32 helsehjelp, samtidig som vi vil øke rammebevilgningene til barne- og
33 ungdomsorganisasjonene.

34

35 Mange som har vært syke av Covid-19 opplever senskader som reduserer livskvaliteten og
36 kapasiteten. Det er viktig at disse tilbys en tilpasset og forskningsbasert rehabilitering, slik at
37 de kan få økt livskvalitet og igjen bli en fullverdig deltaker i samfunnet.

38

39 Vi må ta ansvar for å hindre at flere unge faller utenfor samfunnet. KrF vil derfor sørge for å
40 få unge tilbake i jobb, sikre tilbud om psykisk helsehjelp, og ta igjen tapt undervisning.

41

42 KrF vil:

- 43 • senke arbeidsgiveravgiften for alle mellom 19 og 26 år med 4 prosentpoeng ut 2022.
- 44 • Vurdere å opprette flere relevante studieplasser og øke bevilgningene til fagskolene,
45 høyskolene og universitetene for faglig oppfølging av studenter i lys av pandemien.
- 46 • Sikre rehabilitering for mennesker med senskader

- 1 • styrke kapasiteten og forkorte ventetiden for psykisk helsehjelp.
- 2 • ha søknadsbaserte tilskuddsordninger for frivilligheten som forebyggende tiltak for
- 3 psykisk helse.
- 4 • øke rammebevilgningene til barne- og ungdomsorganisasjonene.
- 5

1 **F - KrF vil ha et milliardløft for psykisk helse**

2 *Basert på innsendt resolusjonsforslag 5 (Dag Inge Ulstein)*

3
4 ***KrF ser med stor bekymring på de kraftig økende behovene for psykisk helsehjelp. KrF vil ha et nytt krafttak og øke bevilgningene med 3 milliarder til psykisk helse over de neste tre årene. Vi trenger et kvalitetsløft slik at psykisk syke får rask og god hjelp når det avdekkes behov, uttaler KrFs landsmøte.***

8
9 Det er *behov for styrking og forbedring av tilbudet innenfor psykisk helse*. Dagens
10 organisering er ikke godt nok tilpasset det komplekse fagfeltet og samhandlingen mellom
11 tjenestene. Mange som sliter med psykiske utfordringer kan med rask og riktig hjelp oppnå
12 normal mestring og trygghet gjennom et kortere behandlingstilbud eller utviklingsstøtte fra
13 kompetente fagpersoner. Mennesker med alvorlige livsbelastninger eller flere kroniske
14 diagnoser vil komme til å ha behov for langvarige og sammensatte tjenester. Det er viktig at
15 vi gir riktig hjelp til riktig tid og at vi forebygger og tilbyr lavterskeltilbud raskt når behov blir
16 avdekket slik at utfordringene ikke eskalerer. På den måten kan flere slippe å havne i
17 omfattende behandlingsløp og langvarige utfordringer.

18
19 *Vi må inn med effektive tiltak så tidlig som mulig.*

20
21 Spesialisthelsetjenestens pakkeforløp ble innført for å sikre raskere, mer koordinerte og
22 likeverdige tilbud. Men forløpene er ikke fleksible nok, og tar ofte ikke hensyn til at mange
23 barn, unge og familier strever med å beskrive sine behov og å ta imot hjelp. Det finnes barn
24 og unge som er vanskelig å nå med effektive hjelpetiltak. Noen av disse er under
25 barnevernets omsorg eller andre sårbare grupper som er spesielt avhengig av skreddersydd
26 og samordnet hjelp mellom instanser.

27
28 Skal vi lykkes, er det helt avgjørende å beholde erfarne behandlere og nødvendig
29 fagkompetanse i de ulike offentlige tjenestene. Tilbudet innenfor psykisk helse for barn og
30 unge berører mange ulike fagfelt. Barn og unges utviklingsmessige særpreg krever mer enn
31 bare en kopi av voksenpsykiatriens organisering. Vi trenger et tettere og mer fleksibelt
32 samarbeid mellom de ulike tjenestene som barnevern, kommunehelsetjeneste og
33 spesialisthelsetjeneste og skoler. Vi må optimalisere pakkeforløpene og sikre at det blir en
34 bedre balanse mellom standardisering og skreddersøm, for å sørge for at flere pasienter får
35 raskere og mer virksom hjelp.

36
37 Satsing på psykisk helsevern handler imidlertid ikke bare om økt behandling, men også
38 forebygging i bred forstand. KrF vil peke på at folkehelse og psykisk helse henger sammen
39 med gode lokalsamfunn der mennesker finner sammen i velfungerende nettverk. En bred
40 satsing på familiene som inkluderer familieterapi og foreldreveiledning, livskraftige frivillige
41 organisasjoner, lag og foreninger, gode skoler og et inkluderende arbeidsliv bidrar til gode
42 samfunn med stor takhøyde, trygghet og inkludering.

43
44 **KrF vil:**

- 45 • Øke bevilgningene til psykisk helse med 3 milliarder over de tre neste
46 statsbudsjettene

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- Sikre nødvendig finansiering av nasjonal forskning på det sterkt økende hjelpebehovet, for slik å kunne planlegge en hjelpekjede fra forebygging til spesialisert behandling som kan vise vei også internasjonalt.
  - Øke kompetansen om psykisk helse til ansatte i skolene, for å oppdage raskere barn og unge som har behov for profesjonell hjelp i psykiatrien.
  - Utvikle og implementere standard for kommunale lavterskeltjenester, for eksempel etter modell fra Barne- og familiehjelpen i Bergen.
  - Gjennomføre pilotprosjekt for utvikling av mer hensiktsmessig hjelpetiltak på tvers av instanser som kommune, spesialisthelsetjeneste og Barne, ungdoms og familieetaten.
  - Sikre at spesialisthelsetjenestens pakkeforløp innrettes med en bedre balanse mellom standardisering og fleksibilitet med mer oppmerksomhet og forskning på barn og unge som ikke greier å nyttiggjøre seg dagens tilbud, slik at «leave no one behind» også blir en realitet i psykisk helsevern.

1 **G - KrF vil styrke familienes økonomi**

2 *Likelydende med innsendt resolusjonsforslag 11 (Ingelin Noresjø)*

3

4 KrF vil gi familiene mer tid til hverandre og styrke økonomien deres. Dette står øverst på
5 prioriteringslista til KrF foran høstens valg.

6

7 Vi vet at for mange er nettopp småbarnsfasen den tiden i livet med trangest økonomi og
8 mest bekymringer for å få endene til å møtes. KrF har prioritert og fått gjennomslag for en
9 historisk satsing på barnefamiliene. På grunn av KrF har vi for første gang på over 20 år økt
10 barnetrygden for de minste barna. Dette er viktig for alle familier, men betyr aller mest for
11 dem som har minst fra før. KrF i regjering har også fått gjennomslag for nesten tredoblet
12 engangsstønad, startet innføringen av fritidskortet, og sikret kontantstøtten for dem som
13 ønsker et alternativ til barnehage.

14

15 Vi vil fortsette å styrke familiens økonomi. De aller fleste barn går i barnehagen og i
16 skolefritidsordning. For familier med flere barn blir kostnaden for barnehage og SFO stor.
17 Med dagens priser kan en trebarnsfamilie få kostnader på mellom 9 000 og 11 000 kroner i
18 måneden dersom alle tre barna går i barnehage og SFO. I de fleste kommuner er det ikke
19 søskenmoderasjon mellom barnehage og skolefritidsordning, slik det er hvis en familie har
20 flere barn i barnehagen. KrF vil legge til rette for familiene og styrke deres økonomi, og
21 redusere økonomiske hindre for bruk av barnehage og skolefritidsordning.

22

23 **KrF vil:**

24

- Innføre en søskenmoderasjon på tvers av barnehage og SFO
- Gjøre barnehage og skolefritidsordning gratis fra det tredje barnet og oppover.

25

26

INNKOMNE RESOLUSJONSFORSLAG

1. Langtidsvirkninger og likebehandling etter Covid-19

Forslagsstiller: Innlandet KrF

Senskadene av Covid-19 er mange og uoversiktlige. Vi har fremdeles ikke sett hele omfanget. I møte med en ny sykdom finnes det naturligvis begrenset kunnskap om hva som er best fungerende rehabiliteringstiltak. FHI melder på sin nettside at de bygger rådene på tidligere relevant erfaring.

KrF vil sikre bred forskning på senskader og rehabilitering. Behandlingen den enkelte pasient tilbys må på sikt være evidensbasert og effektiv. KrF vil arbeide for at det settes søkelys på langtidsvirkninger på ulike nivåer i helsevesenet fra fastlege til spesialisthelsetjeneste. Alle fastleger må sikres samme informasjon, lik kunnskap og føringer fra myndighetene som vil sikre likebehandling.

FHI er tydelige på sine nettsider om at alle med senskader har rett på vurdering for rehabilitering. Det siste året har imidlertid vist at det er ulik praksis, hvor pasienter med alvorlige senskader som ikke har vært innlagt på intensiv, eller som ikke kan vise til positivt PCR prøvesvar ikke like ofte får tilbud om rehabilitering.

Helsevesenet bør imøtekomme smittede med langtidsvirkninger som ikke har godkjent positivt PCR prøvesvar for Covid-19. De bør gis like rettigheter som de med positiv PCR-tester.

KrF vil kjempe for like rettigheter for langtidssyke etter Covid-19. Alle pasienter har krav på respekt og anerkjennelse, og de har rett til behandling for *sine* komplikasjoner og nedsatt livskvalitet.

1 **2. Samtaletilbud til alle unge - post korona**

2 *Forslagsstiller: Nordland KrF*

3

4 ***Alt nå merker lærere, trenere, ungdomsledere og foresatte at barn og unge sliter med***
5 ***ettervirkninger av pandemien. Det advares om at ungdommer som ikke har hatt***
6 ***utfordringer med lignende problematikk tidligere utvikler spiseforstyrrelse og***
7 ***depresjon.***

8

9 Ungdomsskolen må få inn nye faggrupper etter elevenes og den enkelte skoles behov. Team
10 bestående av sosionomer og psykologer, i tillegg til en styrket skolehelsetjeneste, vil bli viktig
11 for å sikre tidlig innsats framover. Helt konkret bør alle elever før sommeren få tilbud om en
12 samtale hos en kvalifisert voksen om sin situasjon. Dette vil senke terskelen for å kunne
13 snakke om utfordringene i året som har gått og det vil forhindre at bare de som har ressurser
14 til å be om det får hjelp.

15

16 Det vil også være nødvendig for skoler å tydeliggjøre hvor elever kan gå for å få hjelp, både
17 lavterskel samtaletilbud og profesjonell hjelp. For å sikre at alle barn og unge som trenger
18 oppfølging etter et belastende år, får hjelp, må vi også styrke samarbeidet mellom det
19 offentlige og skole og hjem samt frivilligheten. Det trengs også en styrking av foresattes
20 relasjonskompetanse og at skolen har nok ressurspersoner til å ta imot ungdom som sliter.

21

22 Men først og fremst ønsker vi at det blir etablert et hjelpeapparat rundt våre barn og
23 ungdommer som et forebyggende tiltak gjennom samtaletilbudet. Dette vil være nødvendig
24 og viktig, og for enkelte avgjørende, investering i overgangen fra en annerledes ungdomstid
25 og inn i voksenlivet.

26

27 Landsmøtet ber Helse og omsorgsdepartementet om å etablere et samtaletilbud for samtlige
28 elever og styrke det psykiske helsearbeidet blant barn og unge i forlengelsen av Barne- og
29 familiedepartementets varslede styrkning på området.

30

3. Samla og styrka ut av Covid-19

Framleggsstillar: Vestland KrF

Landet vårt, saman med resten av verda, har hatt store utfordringar gjennom pandemien. Covid-19-tiltaka har råka på mange plan, og vi veit framleis ikkje korleis etterverknadane etter korkje sjukdomen eller tiltak og nedstenginga vil verke på sikt. Landmøtet til KrF vil gje støtte til korleis regjeringa i det store biletet har styrt landet gjennom krisa, samtidig som vi vil peike på viktige strategiar i korleis vi skal kome ut av pandemien på ein måte som tar vare på både den arbeidslause, den sjuke, ungdomane våre, arbeidsgjevarar og felleskap.

Menneskeverdet

KrF er stolt av at Norge som nasjon ikkje ga ulik verdi på menneskeliv ut frå alder eller funksjon, då ein starta med tiltak og seinare med vaksinestrategi. Slik likebehandling av liv er ein god grunnverdi for samfunnet vårt, og som KrF meiner må leggest til grunn i alt politisk virke.

Born og unge

Det må satsast på eit sterkt samarbeid mellom det offentlege, private og det frivillige for at kvardagen til born og unge skal bli normal igjen. Det kan best løysast nærast dei det gjeld, og kommunane må ha ei sentral rolle i arbeidet. For dei fleste er familiane ei viktig og god ramme rundt oppveksten. Familievernkontora må få rammer som gjer at familiar som slit får hjelp. Sameleis må innsatsen aukast hos barnevern og andre som tar vare på born frå familiar som ikkje fungerer, og der stengde barnehagar, skular og fritidstilbod har opna for meir likesæle, mishandling og overgrep.

Familie, institusjonar, frivillige lag og aktivitetar må få hjelp til å dra i same retning, og staten må forplikte seg til å vere økonomisk støttespelar for å få kvardagen til born og unge tilbake på ein måte som inkluderer alle, og som ikkje opnar for økonomiske klasseskilje. Å skunde fram tilbodet om fritidskort-ordninga til alle kommunar kan vere ein del av innsatsen.

Tap av undervising og hjelp til å ta igjen «kunnskaps-hol» må prioriterast frå kommunar og fylkeskommunar. Samtidig må staten styrke støtta til både offentlege og private aktørar som arbeider for å hindre fråfall frå vidaregåande skule. Dei første åra vil ikkje vere rett tidspunkt å avslutte forsøksordningar som td. skulepsykolog-teneste, Produksjonsskular og andre pilotprosjekt igangsett etter Riksrevisjonen sin rapport (Dokument 3:9 (2015-2016)) om oppfølgingstenesta, og med midlar frå Kunnskapsdepartementet.

Psykisk helse

Særleg for born og unge, men også for andre, vil det vere påkrevd med betre tilgang til psykisk hjelp i tida som kjem. Det må sikrast godt tilgjengeleg, både geografisk og tidsmessig, lågterskel tilbod for dei som treng denne typen hjelp. Skulehelsetenesta og tilbodet for studentar må særleg styrkast. Også her kan samarbeid med frivillige og private vere godt supplement. Vi kan td vise til PitStop, Røde Kors mfl som allereie driv gode tilbod.

1 **Arbeidsløyse og næringsliv**

2 Pandemien har forsterka dei økonomiske skilnadane ved at det særleg er tilsette i
3 låginntektsgruppene som har vorte permitterte og mista jobben. For samfunnet er det
4 overordna viktig at desse skilnadane ikkje får festa seg og at ein permanent får større
5 økonomisk klasseskilje. Staten må vere budd på å bruke både universelle og målretta tiltak,
6 samt progressiv skattelegging for å forhindre ei slik utvikling.

7

8 Permisjonsordningar må vegast mot behovet det er for å kome raskt i jobb. Ein må sikre at
9 naudsynt kompetanse vert verande for næringslivet, samtidig som det er gode tilbod for
10 omskulering til dei som for ein periode er utan jobb. Å få folk i arbeid vil alltid vere beste
11 medisin mot fattigdom. Truleg må vi i ein periode godta at offentlege budsjett aukar for å
12 klare nettopp det.

13

14 Ved å gje fylkeskommunane større ansvar og moglegheit til å vere regional utviklar, og i eit
15 aktivt trepart-samarbeid bygge opp att eit velfungerande næringsliv, vil vi lettare kome i mål
16 med løysingar som når flest mogleg. Slik vil vi i sterkare grad stimulere til at oppatt-bygginga
17 også blir ein viktig del av naudsynt omlegging for å nå målet om nullutslepp. Kommunar og
18 fylker må settast i stand til å nytte denne tida til å vere kloke og krevjande innkjøparar som
19 sett krav til framtidretta løysingar.

20

21 **Fellesskap og opplevingar**

22 «Mennesket lever ikkje berre av brød» heiter det. Kulturtilbodet og det breie tilbodet med
23 aktivitetar og sosiale samkomer vert lett prioritert ned når ein skal bygge opp att
24 arbeidsplassar. Kultur har absolutt ein eigenverdi inn i å gjere samfunnet «normalt» igjen,
25 men det er også ein svært viktig del av folkehelsa. Derfor må kulturmidlar på alle plan
26 styrkast, særleg mot det frivillige arbeidet. Folkekyrkja og alle andre trussamfunn, med sine
27 fellesskapsaktivitetar, må få del i same støtte som andre.

28

29 **Solidaritet heime og ute**

30 Ingen er trygg for ein verdsomspennande pandemi, før alle er trygge. Derfor må
31 vaksinesamarbeid, bistand og internasjonalt samarbeid satsast vidare på med minst same
32 styrke som før. Både utrydding av fattigdom og auka skulegang har fått eit tilbakeslag under
33 pandemien. Norge må aldri bli seg sjølv nok!

34

1 **4. KrF må vise vei ut av koronakrisa**

2 *Forslagsstiller: KrFU*

3
4 Barn og unge har betalt en ekstra høy pris i pandemien. For mange vil ikke konsekvensene
5 av pandemien være over den dagen landet er uten smitte. Det handler om tap av viktig
6 undervisning, psykiske lidelser, tap av fritid og frihet i en kritisk periode av livet.

7
8 Samtaletjenester og andre lavterskeltilbud har opplevd enorm pågang, og samtalene tar
9 lengre tid og mer alvorlig problematikk tas opp. Korona vil få langsiktige konsekvenser og
10 kreve mye oppfølging, også etter pandemien. Det er flere av de som sliter mest som ikke tar
11 kontakt. Det er viktig å identifisere hvem som har behov for ekstra støtte i en liten eller lengre
12 periode. Derfor ønsker KrF at alle barn og unge skal få tilbud om en lavterskel samtale med
13 kvalifiserte fagfolk så snart som mulig. Dette vil være et viktig tiltak i seg selv, men også for å
14 identifisere de som har behov for mer oppfølging. Det er kritisk at hjelpetjenestene har
15 kapasitet og kort ventetid.

16
17 Det siste året har det vært mye fokus på smittetall, R-tall og økonomiske konsekvenser. Bak
18 alle tall og tiltak er det store utfordringer med psykisk uhelse, ensomhet og økonomiske
19 bekymringer. Det er blitt lettere å isolere seg og å leve et liv med minimal kontakt med andre
20 mennesker. Under en pandemi er det fornuftig, men mennesket er ikke skapt til å leve alene.

21
22 Hva gir oss trygghet? Økonomisk stabilitet, et hjem og et fellesskap hvor du hører til. Dette er
23 grunnsteinene for å bygge landet igjen etter koronakrisen, og KrFs prioriterte tiltak for barn
24 og unge.

25
26 KrF vil:

- 27 • Gi alle grunnskole- og videregående elever en avtalt samtale med helsesykepleiere,
28 psykologtjenester eller andre kvalifiserte fagpersoner før utgangen av 2021. Denne
29 samtalen skal være lavterskel og for alle, også de som ikke åpenbart sliter.
- 30 • Styrke kapasiteten og forkorte ventetiden for psykisk helsehjelp.
- 31 • Styrke det digitale terapitilbudet med 2 millioner kroner.
- 32 • Ha søknadsbaserte tilskuddsordninger for frivilligheten som forebyggende tiltak for
33 psykisk helse.
- 34 • Øke støtten til ferie- og aktivitetstilbud til barn og familier som har behov for det også i
35 tiden etter pandemien.
- 36 • Øke rammebevilgningene til barne- og ungdomsorganisasjonene.
- 37 • Sikre god faglig oppfølging av studenter og elever som har mistet praksis og deler av
38 opplæringen det siste året, så de er klare for arbeidslivet.
- 39 • Styrke foresattes kunnskap og virkemidler i møte med barn som sliter.
- 40 • Heve formuesverdien på sekundærbolig til 100%, og øke kravet til egenkapital på
41 sekundærbolig til 50%.

42

1 **5. KrF vil ha et milliardløft for psykisk helse**

2 *Forslagsstiller: Dag Inge Ulstein*

3
4 ***KrF ser med stor bekymring på de kraftig økende behovene for mer og bedre***
5 ***tilrettelagt psykisk helsehjelp. Derfor vil KrF ha et nytt krafttak og øke bevilgningene***
6 ***med 3 milliarder til psykisk helse over de neste tre årene. Vi vil gi helsetjenestene et***
7 ***kvalitetsløft slik at barn og unge får rask og god hjelp når de sliter, uttaler KrFs***
8 ***landsmøte.***

9
10 Nordmenn har under pandemien vist en imponerende vilje til å stå sammen, beskytte de
11 mest sårbare gruppene og prioritere barn og unge. På vei ut av pandemien må vi holde fast
12 på disse verdiene, og styrke de tiltakene som når de som trenger det aller mest.

13
14 Det er tatt gode og nødvendige grep over flere år for å utvikle hjelpetilbudet innen psykisk
15 helse. Opptappingsplanen Dagfinn Høybråten igangsatte, var avgjørende for å løfte
16 tjenestene til et nytt nivå.

17
18 Det har over lengre tid, også før pandemien, vært et økende behov for psykiske
19 helsetjenester. For å imøtekomme det forsterkede behovet i forbindelse med pandemien, har
20 Regjeringen nylig bevilget mer enn 200 friske millioner. Dette har blitt fordelt mellom
21 spesialist- og kommunehelsetjenesten, i tillegg til at kapasiteten hos hjelpetelefoner og
22 organisasjoner som jobber på feltet, har i tillegg blitt styrket.

23
24 *Konsekvensene av pandemien viser likevel et behov for ytterligere styrking og forbedring av*
25 *tilbudet innenfor psykisk helse.*

26
27 Dagens organisering er ikke godt nok tilpasset kompleksiteten i fagfeltet og de strukturelle
28 forholdene mellom tjenestene. Det er forskjell på å behandle angstlidelser som kan kureres
29 på noen måneder, og ungdommer som ikke har vært integrert i skole eller fritidsaktiviteter på
30 årevis og som strever med kronisk unnnvikende trekk, eller andre funksjonsforstyrrelser.

31
32 De fleste barn og unge med psykiske utfordringer kan oppnå normal mestring og trygghet
33 gjennom et kortere behandlingstilbud eller utviklingsstøtte fra terapeuter, lærere og
34 barnevernansatte. En mindre gruppe barn og unge med alvorlige livsbelastninger og flere
35 kroniske diagnoser har behov for langvarige og sammensatte tjenester.

36
37 Mange av disse barna er vanskelig å nå med effektive hjelpetiltak. Det kan handle om barn
38 og unge under barnevernets omsorg, eller andre sårbare grupper som er avhengig av
39 skreddersydd og samordnet hjelp mellom instanser. Flere fagstemmer peker blant annet på
40 gruppebaserte arenaer for å motvirke opplevelsen av utenforskap og hjelpeløshet, der
41 mange marginaliserte barn og ungdommer nettopp vil kunne oppleve respekt og få tid til å
42 finne ut av sine ressurser, behov og målsetninger. Derfor blir samarbeid om behandling
43 mellom instansene så avgjørende.

44
45 Spesialisthelsetjenestens pakkeforløp ble innført for å sikre raskere, mer koordinerte og
46 likeverdige tilbud. Dette har vært nyttig for flere pasientgrupper, men forløpene er ikke

1 fleksible nok, og tar ofte ikke hensyn til at mange barn, unge og familier strever med å
2 beskrive sine behov og å ta imot hjelp. Vi må derfor forbedre pakkeforløpene og sikre at de
3 innrettes med en bedre balanse mellom standardisering og skreddersøm, for å sørge for at
4 flere pasienter får raskere og mer virksom hjelp. Det er dessuten viktig å sikre at verken
5 pakkeforløp eller andre strukturelle forhold er uhensiktsmessig ressurskrevende.
6

7 Skal vi lykkes er det helt avgjørende å beholde erfarne behandlere og nødvendig
8 fagkompetanse i de ulike offentlige tjenestene. Vi må tenke mer helhetlig ved å ta på alvor at
9 tilbudet innenfor psykisk helse for barn og unge berører mange ulike fagfelt, og at barn og
10 unges utviklingsmessige særpreg krever mer enn bare en kopi av voksenpsykiatriens
11 organisering. Vi trenger et tettere og mer fleksibelt samarbeid mellom de ulike tjenestene
12 som barnevern, kommunehelsetjeneste og spesialisthelsetjeneste.
13

14 **KrF vil:**

- 15 • Øke bevilgningene til psykisk helse med 3 milliarder over de tre neste
16 statsbudsjettene
- 17 • Sikre nødvendig finansiering av nasjonal forskning på det sterkt økende
18 hjelpebehovet, for slik å kunne planlegge en hjelpekjede fra forebygging til
19 spesialisert behandling som kan vise vei også internasjonalt.
- 20 • Utvikle og implementere standard for kommunale lavterskeltjenester, for eksempel
21 etter modell fra Barne- og familiehjelpen i Bergen.
- 22 • Gjennomføre pilotprosjekt for utvikling av mer hensiktsmessig hjelpetiltak på tvers av
23 instanser som kommune, spesialisthelsetjeneste og Barne, ungdoms og
24 familieetaten.
- 25 • Sikre at spesialisthelsetjenestens pakkeforløp innrettes med en bedre balanse
26 mellom standardisering og fleksibilitet med mer oppmerksomhet og forskning på barn
27 og unge som ikke greier å nyttiggjøre seg dagens tilbud, slik at «leave no one
28 behind» også blir en realitet i psykisk helsevern.
29

1 **6. Fastlegekrisen må løses nå**

2 *Forslagsstiller: Vestland KrF*

3
4 Fastlegeordningen er bærebjelken i det norske helsetjenesten og leverer, i hele vårt
5 langstrakte land, den daglige allmennhelsetjenesten til landets innbyggere. Hovedmodellen i
6 fastlegeordningen er næringsdrift, men den er underfinansiert. Ordningen har over tid blitt
7 mer og mer presset, økonomien i ordningen krever at fastleger jobber langt utover normal
8 arbeidstid og rammevilkårene har ikke en tilstrekkelig rekrutterende effekt. Resultatet har vi
9 sett over lang tid, en stor økning i ledige hjemler, få nyutdannede som ønsker å bli fastleger
10 og dermed begrenset mulighet for innbyggerne til å få fastlege og å bytte fastlege. Mange
11 kommuner har sett seg nødt til å ansette sine fastleger i fast, kommunal stilling, og det
12 påfører kommunene utgifter på mellom 700.000 og 800.000 kroner per lege. Fastlegene er
13 portvokterne inn mot helsetjenester på et høyere nivå, og hvis fastlegedekningen skal være
14 prisgitt allerede slunkne kommunekasser, vil utgiftene fort komme ut som en økning i behov
15 for spesialisthelsetjenester i stedet. Det er dårlig samfunnsøkonomi. Alle er tjent med at vi i
16 så stor grad som mulig får våre helsebehov dekket lokalt hos vår egen fastlege.

17
18 Regjeringens handlingsplan for allmennlegetjenesten som ble lagt frem i fjor er en god start,
19 men vi trenger mer kraftfulle tiltak og pengene må på bordet lenge før 2024.

20
21 Det er derfor et prekært behov for en utvidet og intensivert kraftpakke til fastlegeordningen.
22 Slik vil innbyggernes grunnleggende behov for allmennhelsetjenester fortsatt ivaretas nært
23 der er bor og fastlegene vil igjen oppleve å bli sett og anerkjent for den avgjørende jobben de
24 gjør. Mange av fastlegene våre nærmer seg pensjonsalder. Vi har dårlig tid. Hvis dagens
25 fastlegemodell skal være bærekraftig er vi helt nødt til å gjøre det langt mer attraktivt for
26 nyutdannede leger å satse på egen fastlegepraksis. Nå jobber landets fastleger i
27 gjennomsnitt 150 prosent stilling for å få økonomien i praksisen til å gå rundt, det kan ikke
28 fortsette.

29
30 KrF mener det må settes inn en utvidet og intensivert kraftpakke for å gjøre det mer attraktivt
31 for leger å arbeide som fastlege, og vil

- 32 • at arbeidet med tiltakene i handlingsplan for allmennlegetjenesten intensiveres slik at
- 33 fastlegene kan få økonomiske rammebetingelser og arbeidstid tilsvarende andre
- 34 leger i offentlig helsetjeneste
- 35 • at finansieringen i opptrappingsplanen for allmennlegetjenesten prioriteres opp i
- 36 videre budsjettarbeid, utover avsatt ramme i regningens handlingsplan
- 37 • at grunntilskuddet for nye fastleger vil bli tilsvarende basistilskudd for 700
- 38 listepasienter, ikke 500 som er foreslått i planen
- 39 • at det skal innføres nasjonal ALIS-ordning, med like vilkår for alle nye allmennleger,
- 40 inkludert veiledning og fast lønn under spesialistutdanning i allmennmedisin
- 41 • at dagens fastlege- og legevaktordning blir bedre tilpasset unge legers ønsker og
- 42 behov
- 43

1 **7. KrF vil styrke kvinnehelsen**

2 *Forslagsstiller: KrF Kvinner*

3

4 Mye medisinsk kunnskap om både sykdom og virkninger av legemidler bygger fortsatt i for
5 stor grad på menn. Kvinner får ikke riktig diagnose eller adekvat behandling og lider og dør
6 unødig. I likestilte Norge er det fortsatt ikke likestilling innen helse.

7

8 Forskning på kvinnehelse må derfor prioriteres kraftig. For eksempel har kvinner andre
9 risikofaktorer for hjertesykdom, får andre varianter enn menn av vanlige hjertesykdommer,
10 og har mindre nytte av standardbehandling utviklet for hjertesykdom hos menn. Det er derfor
11 store hull i den medisinske kunnskapen om kvinnehjerte helse. Disse kan ikke tettes ved mer
12 forskning på menn. Det bør iverksettes et eget kvinnehjerte forskningsprosjekt.

13

14 Nyere forskning viser at kjønn påvirker helsen generelt og må bli en sentral del av den
15 moderne persontilpasset medisinsk behandling. De biologiske forskjellene mellom kvinner og
16 menn har særlig betydning for hjerte, hjerne og immunfunksjon. Hjerterelaterte sykdommer
17 er største dødsårsak for kvinner.

18

19 Vi vet ikke nok om kvinners sykdommer og lidelser - noe som igjen gir begrenset kunnskap
20 hos helsepersonell i møte med pasientens behov. KrF vil derfor at det opprettes en
21 kvinnehelseportal med rask tilgang på oppdatert informasjon.

22

1 **8. KrF vil tette kunnskapshull om kvinnehjertehelse**

2 *Forslagsstiller: Troms og Finnmark KrF*

3
4 KrF vil ha forskning på kvinnehjertehelse. Tradisjonelt har kvinnehelse blitt oppfattet som
5 sykdommer relatert til bryst, kjønnsorganer og svangerskap. Ny forskning viser at kjønn
6 påvirker helsen generelt. De biologiske forskjellene mellom kvinner og menn har særlig
7 betydning for hjerte, hjerne og immunfunksjon. Kjønnforskjeller i helse og kunnskapshull om
8 kvinnehelse ble godt dokumentert.

9
10 Hjertekarsykdom tok i 2019 livet av like mange kvinner som alle typer kreftsykdom til
11 sammen i Norge. Hjertekarsykdom er også en hovedårsak til nedsatt livskvalitet og
12 samfunnsinnsats. Hjerterinfarkt er fortsatt den vanligste enkeltårsak til død, og hver dag dør
13 2-3 norske kvinner av hjerterinfarkt. Hos menn er en tett blodåre i hjertet årsaken til
14 hjerterinfarkt. Men 23% av kvinner med hjerterinfarkt har ingen tett blodåre. Vi vet i dag ikke
15 hvordan disse hjerterinfarktene best forebygges og behandles. At kvinner er utelatt eller
16 underrepresentert i forskning fører altså til mindre kunnskap om hjertesykdom hos kvinner.

17
18 Kvinner har andre risikofaktorer for hjertesykdom, får andre varianter enn menn av vanlige
19 hjertesykdommer, og har mindre nytte av standardbehandling utviklet for hjertesykdom hos
20 menn. Det er derfor store hull i den medisinske kunnskapen om kvinnehjertehelse. Disse
21 kunnskapshullene kan ikke tettes ved forskning på menn.

22
23 Høyt blodtrykk er vist å være en særlig viktig risikofaktor for hjertesykdom hos kvinner både
24 når det gjelder risiko for hjerterinfarkt og hjerteflimmer. Er det da riktig å behandle høyt
25 blodtrykk på samme måte hos kvinner og menn? Eller bør kvinner starte behandling tidligere
26 eller ha annet blodtrykksmål for behandlingen?

27
28 KrF vil ikke at kvinner lenger skal diskrimineres på forskningsfeltet. Det er viktig at medisinsk
29 forskning utføres på tilstrekkelig antall kvinner og menn til at vi kan få sikre svar for effekten
30 av behandlingen hos begge kjønn. Krav til dette må stilles ved tildeling av offentlig
31 forskningsfinansiering fra Forskningsrådet eller de regionale helseforetakene.

32
33 KrF vil at forskning på kvinnehjertehelse prioriteres slik at vi oppnår like god kunnskap om
34 forebygging og behandling av hjertesykdom hos kvinner som den vi har hos menn. Dette
35 krever finansiering av et målrettet forskningsprogram for kvinnehjertehelse over mange år.
36 Slik kan vi utvikle et likeverdig helsetilbud basert på at kjønn er en sentral del av
37 persontilpasset medisinsk behandling.
38

1 **9. KrF foreslår pårørendedager**

2 *Forslagsstiller: KrF Kvinner*

3

4 Som ett av flere tiltak for pårørende mener KrF at det bør innføres rett til 10 betalte
5 *pårørendedager* på samme måte som *foreldredager/omsorgsdager* for barn.

6

7 Som ett av flere tiltak for å lette hverdagen for pårørende vil det å kunne ha rett på noen
8 dager betalt fravær, være en konkret utstrakt hånd fra samfunnet, og vise vilje til å
9 anerkjenne den store jobben pårørende står i. *Pårørendedagene* vil være en del av
10 rettighetene som følger arbeidsforholdet og greit kunne inkorporeres i gjeldende lovverk og
11 systemer. Som en velkjent og innarbeidet ordning vil den også være enkel å forholde seg til
12 både for arbeidstager og arbeidsgiver. Dette vil kunne gjøre det enklere å kombinere lønnet
13 arbeid med å bidra overfor hjelpetrequende i familien, for både kvinner og menn.

14

15 Undersøkelser viser at 20% av pårørende har gått ned i stillingsprosent, 14% har byttet til
16 mindre krevende jobb, mens 8% har sluttet i jobben. Veldig mange blir sykemeldte, ikke bare
17 for egen, men også for andres sykdom. Pårørendedager vil være et tiltak blant flere, for
18 eksempel vil tiltak for økonomisk kompensasjon som omsorgslønn og pleiepenger, være
19 aktuelle der pleiebehovet er større og går over lengre tid.

20

21 I dag gjennomfører pårørende nesten like mye privat omsorgsarbeid som de profesjonelle i
22 kommunale omsorgstjenester. Norge er svært avhengig av privat omsorg og med den
23 demografiske utviklingen i årene fremover vil dette behovet øke betydelig. Det er derfor
24 svært viktig at den økonomiske kompensasjonen styrkes og betalte *pårørendedager* vil være
25 et viktig og enkelt tiltak å innføre.

26

1 **10. Kontakttelefonen «Vern for eldre» må bli godt kjent**

2 *Forslagsstiller: KrF Kvinner*

3

4 Kontakttelefonen «Vern for eldre» er et viktig forebyggende tiltak som må bli godt kjent blant
5 eldre, fagpersoner og i samfunnet.

6

7 Vold og overgrep mot eldre personer er et alvorlig problem i samfunnet. For å gi eldre økt
8 trygghet i hverdagen, vil Kristelig Folkeparti øke det forebyggende arbeidet mot dette
9 samfunnproblemet.

10

11 Utsatte eldre har ofte vanskelig for å nå fram til hjelpetilbud. Det er opprettet en nasjonal
12 kontakttelefon «Vern for eldre» som er bemannet med fagfolk som har kunnskap om
13 overgrep og krenkelser. Telefonen hjelper de som står i fare for eller er utsatt for overgrep.
14 Alle over 62 år kan ringe kontakttelefonen og få råd, veiledning og hjelp. Også pårørende
15 eller andre som har mistanke om overgrep mot eldre kan benytte denne kontakttelefonen.

16

17 Ofte er vold og overgrep mot eldre et usynlig problem. Dette er ikke bare fysisk vold. Åstedet
18 er ofte offerets eget hjem. Overgriperen er som regel noen som står offeret nær. Det gjør at
19 den eldre føler seg svært utrygg. Den psykiske skaden kan i mange tilfeller være verre enn
20 de fysiske. Den kan vare i lang tid.

21

22 En trygg alderdom er en grunnleggende verdi i det norske samfunnet. Ingen skal være nødt
23 til å holde ut fysisk eller psykisk misbruk. Likevel har mellom sju og ni prosent av eldre som
24 bor hjemme, blitt utsatt for vold og overgrep. Dette viser tall fra Nasjonalt kunnskapssenter
25 om vold og traumatisk stress.

26

27 Vold mot eldre må forebygges ved å sette fokus på fysiske, psykiske, seksuelle og
28 økonomiske overgrep, gjennom informasjon til både eldre, pårørende og ansatte innen
29 eldreomsorgen.

30

1 **11. KrF vil styrke familienes økonomi**

2 *Forslagsstiller: Ingelin Noresjø*

3

4 KrF vil gi familiene mer tid til hverandre og styrke økonomien deres. Dette står øverst på
5 prioriteringslista til KrF foran høstens valg.

6

7 Vi vet at for mange er nettopp småbarnsfasen den tiden i livet med trangest økonomi og
8 mest bekymringer for å få endene til å møtes. KrF har prioritert og fått gjennomslag for en
9 historisk satsing på barnefamiliene. På grunn av KrF har vi for første gang på over 20 år økt
10 barnetrygden for de minste barna. Dette er viktig for alle familier, men betyr aller mest for
11 dem som har minst fra før. KrF i regjering har også fått gjennomslag for nesten tredoblet
12 engangsstønad, startet innføringen av fritidskortet, og sikret kontantstøtten for dem som
13 ønsker et alternativ til barnehage.

14

15 Vi vil fortsette å styrke familiens økonomi. De aller fleste barn går i barnehagen og i
16 skolefritidsordning. For familier med flere barn blir kostnaden for barnehage og SFO stor.
17 Med dagens priser kan en trebarnsfamilie få kostnader på mellom 9 000 og 11 000 kroner i
18 måneden dersom alle tre barna går i barnehage og SFO. I de fleste kommuner er det ikke
19 søskenmoderasjon mellom barnehage og skolefritidsordning, slik det er hvis en familie har
20 flere barn i barnehagen. KrF vil legge til rette for familiene og styrke deres økonomi, og
21 redusere økonomiske hindre for bruk av barnehage og skolefritidsordning.

22

23 **KrF vil:**

24

- Innføre en søskenmoderasjon på tvers av barnehage og SFO
- Gjøre barnehage og skolefritidsordning gratis fra det tredje barnet og oppover.

25

26

12. Torsketrålene med pliktkvoter skal og må bidra til at det skapes flere helårige arbeidsplasser i kystsamfunnene i Nord-Norge!

Forslagsstiller: Troms og Finnmark KrF

I debatten om kvotemeldingen har pliktrålernes ansvar for å skape aktivitet på kysten fått lite oppmerksomhet. KrFs landsmøte mener at pliktrålerne skal og må bidra til å skape mer aktivitet og helårige arbeidsplasser i landindustrien. Landsmøtet viser i den forbindelse til et initiativ fra ordførerne i seks kystkommuner i Troms og Finnmark, forankret i en vurdering fra Nofima, der det fremmes forslag som vil bidra til at intensjonen til pliktsystemet vil kunne oppfylles.

Torsketrålkonsesjonene ble gitt på dispensasjon fra deltakerloven med en intensjon om å gi fiskeindustrien økt kontroll over råstoffet ved å levere fersk fisk i perioder med dårlig tilgang fra kystflåten, for å få jevn produksjon over året og derved bidra til stabil sysselsetting og bosetting.

For å ivareta intensjonen i forskriften for pliktrålerne, vil følgende konkrete endringer i regelverket være aktuelle:

1. Forskrift om leveringsplikt for fartøy med torsketråltillatelse §5 «Fastsetting av pris» endres. Det bør innføres et prissystem for det leveringspliktige råstoffet som tar utgangspunkt i det norske landindustri betaler for fersk råstoff.
2. For å stimulere til at også trålerne skal levere mer ferskt råstoff til fiskeindustrien, innføres det en ferskfiskordning for trålflåten med leveringsforpliktelser. Dette innebærer at de pliktrålerne som leverer ferskfisk til industrien får en kvotebonus. Dette er det åpnet for i den vedtatte kvotemeldingen.
3. Bearbeidingsplikten gjøres mer fleksibel, slik at den vurderes på landet fangstvolum hos den enkelte fiskeindustribedrift innenfor et avgrenset tidsrom på en måned, og ikke slik i dag for hver enkelt fangst. Man bør også vurdere muligheten for utveksling av deler av fangsten mellom bedriftene, slik at råstoffet kan tilpasses produksjonen i den enkelte bedrift på en best mulig måte. Dette er det åpnet for i den vedtatte kvotemeldingen.
4. I forbindelse med tilbakefall av strukturkvotene som det er knyttet leveringsplikt til må det sikres at de opprettholder tilknytningen til de tilgodesette kommunene.

Dagens pliktsystem bidrar i liten grad til å oppfylle intensjonen om lønnsom, helårig drift av foredlingsanlegg basert på trålerråstoff. En av årsakene er nok politisk unnfalighet over tid og at rederiene i liten grad har ønsket å sikre råstoff til landanleggene gjennom hele året.

Gjennom de endringene som foreslås i ordførerinitiativet, blir det pekt på mulige løsninger for få pliktsystemet til å fungere etter det som var intensjonen- å bidra til å skape helårige arbeidsplasser og bedre lønnsomhet i landindustrien. KrFs landsmøte ber om at arbeidet med å gjøre tilpassinger i pliktsystemet for torsketrålere, med tanke på å skape flere helårlige arbeidsplasser i fiskeindustrien i Nord-Norge, gis prioritet i utformingen av KrFs fiskeripolitikk. Landsmøtet mener at forslagene i ordførerinitiativet må tillegges vekt og vurderes nøye som aktuelle løsninger for å oppnå dette.

1 **13. Nei til ressursrenteskatt i fiskeriene og sjømatnæringen**

2 *Forslagsstiller: Nordland KrF*

3
4 ***KrF ønsker seg lokal verdiskaping i fiskeriene, variert flåtestruktur og lokal***
5 ***bearbeiding av fiskeriene. I tillegg er partiet opptatt av at Norsk fiskerinæring er***
6 ***rammet inn av lover som sikrer at de verdiene som blir skapt, kommer***
7 ***kystsamfunnene til gode og bidrar til sysselsetting og bosetting i langs kysten.***

8
9 Landsmøtet går derfor imot at det blir innført en ressursrentebeskatning av fiskeriene. Et slikt
10 skatteregime vil innebære en omfattende omfordeling av økonomiske ressurser som vil
11 svekke sårbare kystsamfunn og bidra til sentralisering.

12
13 KrF er innforstått med at fiskeri og havbruk har en samfunnsforpliktelse på lik linje med
14 annen naturbasert næring som gass, petroleum og vannkraft for å nevne noen av dem.
15 KrF er også positiv til videre utvikling innen fiskeri og havbruksnæringen.

16
17 KrF vil derfor arbeide for en grundig gjennomgang av en eventuell skattlegging av fiskeri og
18 sjømatnæringen i framtiden. I en slik gjennomgang bør en se på en produksjonsavgift som
19 en mulig framtidig løsning.

20
21 En produksjonsavgift må tilfalle kommuner og fylkeskommunen der anleggene er lokalisert
22 for å sikre tilgang til areal og infrastruktur og stabile rammevilkår for næringene.

23 Produksjonsavgiften må tilpasses næringenes internasjonale konkurransesituasjon.

24
25 KrF vil:

- 26 • si nei til ressursrentebeskatning av fiskeri og havbruk
- 27 • KrF vil derfor arbeide for en grundig konsekvensutredning av en eventuell
- 28 skattlegging av fiskeri og sjømatnæringen i framtiden

29

1 **14. Behov for en felles politikk for marin sektor**

2 *Forslagsstiller: Nordland KrF*

3

4 ***Det er i dag et behov for å se overordnet på verdikjedene knyttet til sjømat. Hvordan***
5 ***harmonerer ordninger og strukturer i fiskeri- og havbruksnæringa knyttet opp mot en***
6 ***helhetlig verdiskapning på land? Hvordan ta i bruk hele det potensialet som den blå***
7 ***åkeren innehar på en bærekraftig måte på lang sikt?***

8

9 Historisk sett har fiskeriene hatt sine egne ordninger og leveransene til land har vært
10 råstoffleveranser til eksport. I arbeidet med å utarbeide en felles marin strategi i Nordland har
11 det kommet fram at de ulike strukturene i næringene ikke fremmer koordinering, økt
12 verdiskapning på land og utvikling av nye helhetlige verdikjeder. Det er derfor behov for å se
13 nærmere på hvordan en felles politikk for marin sektor kan bidra til å ta ut potensialet i marin
14 sektor i forhold til arbeidsplasser og lønnsomhet.

15

16 Det er sentrale utfordringer som i dag står i veien for at dette skal skje. For det første
17 medfører en videreutvikling av verdikjedene et stort kapitalbehov. For det andre er det en for
18 stor andel av råstoffet som i dag eksporteres uten bearbeiding. For det tredje er det et stort
19 behov for arbeidskraft der råstoffet ilandføres og det er naturlig at verdiskapningen skjer.

20

21 En felles politikk for marin sektor kan bidra til en sterkere koordinering av fiskeriene,
22 havbruksnæringa og fiskeindustrien. Det er derfor ønskelig at det snarest starter et arbeid for
23 å skape en større helhetlig forvaltning av de maritime ressursene med tanke på å få løs
24 synergier og incentiver for samarbeid mellom disse tre delene av marin sektor.

25

26 Det er ønskelig at marin sektor i framtida kan fremstå som en helhetlig sektor med gode og
27 velfungerende innovasjonssystemer.

28

29 KrF vil derfor ha en helhetlig gjennomgang av den marine sektoren med henblikk på å øke
30 kompetanse, innovasjon, verdiskapning og sysselsetting.

31

15. Bosetting og verdiskaping i hele Norge

Forslagsstiller: Trøndelag KrF (ved Øyvind Håbrekke)

KrF vil styrke innsatsen for å sikre levende bygder, bosetting og bærekraftige lokalsamfunn i hele landet. KrF vil ta distriktstesten på alle politiske vedtak og budsjetter, der disse vurderes ut fra virkningen for lokalsamfunn i distriktskommuner.

Normann-utvalget (NOU 2020:15 Det handler om Norge – Bærekraft i hele landet) peker på at utfordringen for distriktskommunene fremover er å utvikle bærekraftige samfunn med en aldersfordeling som sikrer arbeidsliv og velferdstjenester. KrF vil gå gjennom høringsuttalelsene før vi konkluderer på utvalgets ulike forslag, men deler viljen til å se på nye og radikale virkemidler for bosetting og bolyst.

En forsterket innsats for levende bygder vil blant annet innebære:

- En sterk satsing på desentraliserte utdanningstilbud for blant annet å kunne gi arbeidstakere mulighet til å ta fagbrev ut fra næringslivets behov, samt utdanning innen helse- og omsorgsfag og sykepleie.
- Fylkeskommunene må sikres fortsatt frihet til å fastsette opptakskriterier for videregående skoler for å ivareta hensyn til god utvikling av skolestruktur og fagtilbud i hele fylket.
- I en tid hvor teknologien revolusjonerer mange sektorer og digitalisering åpner nye muligheter, må fornyelsen av offentlig sektor fortsette. KrF vil legge til grunn at reformer og effektivisering ikke utelukkende kan vurderes ut fra måloppnåelse innenfor den enkelte sektor, men også ut fra målet om livskraftige regioner og lokalsamfunn.
- Fortsette den historiske satsingen på utbygging av bredbånd i samarbeid med fylkeskommunene. Der det ikke er markedsmessig lønnsomt skal staten ta et ansvar for like vilkår og utbygging.
- KrF viser til regjeringens arbeid med å følge opp Stortingets vedtak om reduserte fergepriser. KrF stiller seg positive til å prioritere statlige midler til reduserte fergepriser i den grad dette kan utformes til et målrettet distriktspolitisk virkemiddel.
- KrF vil legge til rette for et aktivt, bærekraftig og fremtidsrettet landbruk som utnytter ressurser til matproduksjon i hele landet. Det må være rom for både små, mellomstore og større bruk for å sikre matproduksjon i alle deler av landet med ulikt ressursgrunnlag. KrFs vedtatte målsetting om vesentlig å redusere inntektsforskjellene mellom bønder og andre yrkesgrupper, må ligge fast også i kommende stortingsperiode.
- KrF vil sikre gode vilkår for småskala foredling av lokale råvarer.
- KrF vil etablere en tilskuddsordning for fleksible kollektivtilbud i distrikter hvor det er vanskelig å etablere ordinære rutetilbud.
- Både staten og kommunesektoren må gå foran å i større grad åpne for fjernkontor ved at arbeidstakere kan bo og arbeide fra andre steder og andre deler av landet.

16. «Busetting i heile landet» krev nye tiltak

Framleggsstillar: Vestland KrF

Det krev både politisk mot og vilje for å halde fast på målet om busetting i heile landet. NOU 2020:15 frå Distriktsdemografiutvalet peikar på utviklingstrekk for distrikta og tiltak for korleis ein med politikk kan motverke sterke sentraliseringstrendar og styrke distrikta.

KrF er tydelege på at for å nå målet om likeverdige tenester og tilbod i heile landet, så krev det tildels særlege og skreddarsydde tiltak, og ikkje berre universelle tiltak som for ein stor del legg marknaden til grunn for løysingar.

Likeverdig tilgang til offentleg tenestetilbod, enten det er helsetenester, utdanningsinstitusjonar, kollektivtilbod eller anna infrastruktur, betyr mykje for kvar ein vel å busette seg. Bustadpolitikken, der bustader i distrikta er like dyre å bygge men har mykje lågare andrehandsverdi, er viktig å sjå nærare på.

- Den sterke samanhengen som er mellom kvar høgare utdanningsinstitusjonar er lokalisert og kvar folk busett seg, talar sterkt for å halde fast på desentraliserte strukturar både for vidaregåande skular, fagskular og for høgare utdanning.
- Lokale folkevalde nivå må tilleggjast fleire oppgåver, slik at løysingane vert mest mogleg tilpassa dei utfordringane som skal løysast.
- Inntektssystemet til kommunane må i sterkare grad ta omsyn til dei utfordringane som ma demografi skaper.
- Fylkeskommunen si rolle som regional utviklar og viktig samarbeidspart med kommunane, må styrkast og tilførast midlar til å vere nettopp det.
- Primærnæringane, og særleg landbruk, er i ei særstilling for å sikre busetting. Det er derfor rett å ha ein landbrukspolitikk som ikkje berre vektlegg produksjon av varer, men også produksjon av kulturlandskap, levande bygder og grunnlag for andre næringar.
- Samferdsel med trygge vegar, kollektivtilbod og sterkt reduserte ferjekostnader vil gjere det enklare å bu i distriktet.
- Fleksible kollektivløysingar, særleg for unge som ikkje har tilgang til eigen transport.
- Utbygd breidband-nett og mobiltelefon som stettar samfunnet sine krav for deltaking uavhengig av kvar ein bur.
- Utjamna nettleige
- Utflytting av statlege arbeidsplassar og tilrettelegging for samlokalisering på tvers av etatar, samt «heimkontor»
- Det må leggjast til rette for fleksible ordningar med offentleg/privat samarbeid for å gje gode velferdstenester i distrikta.

17. Fattige land må hjelpes, ikke settes i gjeld

Forslagsstiller: KrFU

På grunn av manglende globale systemer for håndtering av gjeld pådro mange utviklingsland uhåndterlige gjeldsbyrder ved tusenårsskiftet. Det ble satt i gang en kampanje for å få slettet mye av denne gjelden. Kampanjen lyktes, men de underliggende grunnene for at utviklingslandene havnet i gjeldskrisen ble det ikke gjort noe med. Dette har ført til at mange utviklingsland igjen har havnet i gjeldskrise. Koronapandemien har dratt enda flere land inn i gjeldskrisen, og den totale gjeldsbyrden i verden har aldri vært større en den er i dag. KrF mener at verdenssamfunnet må ta grep, og lage rammer, systemer og gjeldsmekanismer som hindrer at land kommer i gjeldskriser.

Rike industrialiserte land har det historiske ansvaret for verdens klimagassutslipp. Derfor burde også rike land ta størst del av kostnaden av de økonomiske utgiftene klimaendringene fører med seg. Det er viktig at vestlig klimafinansiering primært gis som klimabistand og ikke som lån. Å tilby klimafinansiering i form av lån til land med allerede ikke-bærekraftig gjeld vil svekke disse landenes mulighet til å nå både FNs bærekraftsmål og klimamålene i Parisavtalen. Det er derfor avgjørende at økonomisk sterke land gir en klimafinansiering, som er mest mulig effektiv for å hjelpe flest mulig land i en bærekraftig retning.

Klimaendringene fører med seg mer ekstremvær og hyppigere forekomst av klimakatastrofer, som hungersnød, skogbranner, oversvømmelser og tsunamier. I årene fremover vil det bli viktig å hindre at utviklingsland pådrar seg uhåndterbar gjeld i gjenoppbyggingen etter ødeleggende klimakatastrofer. Virkemidler som kan forhindre dette er økt bruk av gjeldsmoratorium, som vil si at långiverne fryser betingelsene og renten på lånene fører med seg i en periode, slik at lånene blir gunstigere for mottakerlandet. I tillegg foreslår KrF å opprette et katastrofefond i samarbeid med FN, som skal sikre økonomisk assistanse til land rammet av klimakatastrofer.

KrF vil:

- Ha på plass globale systemer for å sikre ansvarlig långivning og låneopptak på statlig nivå.
- At Norge bør bidra til å skape en multilateral gjeldshåndteringsmekanisme under FN som kan bidra til å løse statlige gjeldskriser og bidrar til sletting av illegitim gjeld.
- Jobbe for opprettelsen av en uavhengig gjeldsdomstol under FN.
- At Norge skal jobbe for at klimafinansiering ikke fører til statlig gjeldskrise.
- At land som opplever klimakatastrofer skal få hjelp gjennom finansieringsmekanismer som inneholder rentefritt moratorium (pause i gjeldsbetingelser) og et katastrofefond.

1 **18. Klimakamp mot sult!**

2 *Forslagsstiller: Viken KrF*

3
4 **Klimaendringene er ikke bare en framtidig trussel, det er en krise som pågår og krever**
5 **handling i dag. Norge må trappe opp bidragene til klimatilpasning i fattige land til det**
6 **tredobbelte innen 2025. I tillegg må det opprettes et eget klimafond med midler utenfor**
7 **bistandsbudsjettet for investeringer i fornybar energi i land med store utslipp, uttaler**
8 **KrFs landsmøte.**

9
10 Effektene av global oppvarming rammer gjennomgående de fattigste landene og de mest
11 sårbare gruppene hardest, og bidrar dermed til å øke gapet mellom rike og fattige. De som
12 har gjort aller minst for å skape klimautfordringene, er de som rammes aller hardest av dem.

13
14 70 % av verdens ekstremt fattige lever på landsbygda i utviklingsland, og svært mange er
15 tilknyttet et jordbruk som er særlig sårbare for klimaendringer. Gjennom klimatilpasning av
16 matproduksjonen vil sårbare grupper og samfunn være bedre rustet til å møte den neste
17 tørken, flommen eller syklonen. Det kan innebære investeringer i forskning på økte avlinger,
18 utvikling av såkorn som bedre takler tørke og overgang til klimasmarte og mer produktive
19 jordbruksmetoder.

20
21 Uten tilpasningstiltak vil klimaendringene føre til en nedgang i global jordbruksproduksjon på
22 opp mot 30 prosent fram mot 2050, samtidig vil den globale etterspørselen etter mat øke
23 med 50 prosent. Flom, tørke og ekstremvær er en grunnleggende årsak til at mer enn 40
24 millioner flere mennesker lever i sult i dag sammenlignet med for bare tre år siden. Den
25 pågående pandemien har kraftig forsterket disse problemene ved at nye grupper har mistet
26 sitt levebrød og havnet i fattigdom. Pandemien påvirker også landenes økonomiske
27 muligheter for investeringer i klimavennlige løsninger og klimatilpasninger.

28
29 Det internasjonale veikartet for å bremse klimaendringene, Paris-avtalen, forplikter til å
30 arbeide for både å begrense utslipp av klimagasser og til å styrke innsatsen for
31 klimatilpasning og en grønn utvikling som ikke setter matproduksjonen i fare. Norge må
32 derfor kutte mer i egne utslipp, øke investeringene i fornybar energi og utslippskutt
33 internasjonalt og innrette en langt større del av bistanden mot klimatilpasning og bedre
34 matsikkerhet.

35
36 Midlene for å øke Norges investeringer i reduksjon av internasjonale utslipp, bør ikke betales
37 gjennom kutt i bistanden til verdens fattigste. Man bør i stedet sette de store midlene som
38 trengs for å løse klimakrisen i arbeid. Her vil etablering av et eget klimafond for investeringer
39 i fornybar energi til erstatning for bygging av kullkraftverk være et viktig virkemiddel, som kan
40 mobilisere betydelig privat kapital. En slik satsing på fornybar energi vil gi solid avkastning
41 og kan trekke på sterke norske teknologi- og kompetansemiljøer.

42
43 Både kutt i klimautslippene, overgang fra forurensende til fornybar energi og tilpasning av
44 landbruket i fattige land til de klimaendringene som uansett vil skje, handler om
45 menneskeverd og rettferdighet for verdens aller mest sårbare mennesker, i særlig grad
46 bønder i fattige land og mennesker som er avhengige av avlingene deres for å overleve.

1
2
3
4
5
6
7

KrF vil:

- Trappe opp norsk bistand til klimatilpasning og matsikkerhet til det tredobbelte innen 2025.
- At Norge etablerer et eget klimafond, finansiert utenfor bistandsbudsjettet, med en kapitalinnsats fra staten på 10 mrd. kroner.

1 **19. Solidaritet med folket i Myanmar**

2 *Forslagsstiller: Viken KrF*

3

4 Militærkuppet i Myanmar 1. februar var sjokkerende, og Landsmøtet i KrF maner til solidaritet
5 med folket i Myanmar og alle fra Myanmar som i dag bor i Norge og i mange andre land på
6 grunn av tidligere konflikter, undertrykkelse, vold og etterfølgende flukt.

7

8 Landsmøtet ber den norske regjering om å arbeide gjennom alle offisielle og internasjonale
9 kanaler for å få slutt på volden fra militærmakten mot deres eget folk og for gjenopprettelse
10 av alle demokratisk valgte institusjoner og løslatelse av demokratisk valgte politikere og de
11 mange som er tatt i fangenskap etter militærkuppet.

12

13 Landsmøtet ber også regjeringen vurdere om flyktninger fra Myanmar som nå er bosatt i
14 omkringliggende land kan bli en del av andelen kvoteflyktninger Norge forplikter seg til å ta
15 imot.

16

1 **20. Forvaltning av bistandsmidler**

2 *Forslagsstiller: Innlandet KrF*

3

4 KrF er kjent for å være urokkelige i kampen for at 1% av BNI skal gå til internasjonal bistand.

5

6 Det faglige ansvaret for å vurdere om ressursbruken står i et rimelig forhold til resultatene
7 hviler på Norads uavhengige evalueringsavdeling.

8

9 KrF ønsker å styrke evalueringsavdelingen med et nytt mandat som bygger på to prinsipper:

- 10 1. Alle forvaltere av bistandsmidler, enten de er store eller små, blir vurdert utfra ett
- 11 felles rammeverk for resultatmåling.
- 12 2. Resultater offentliggjøres i en form som gir grunnlag for fakta-basert debatt om både
- 13 prioritering og kanalisering av bistandsmidler.
- 14

21. Stopp menneskehandel og vår tids slaveri

Forslagsstiller: Agder KrF

I dag er 40 millioner mennesker i verden ofre for menneskehandel. I Norge er det antatt at det lever omtrent 9000 mennesker som ofre for det moderne slaveriet. Som innbyggere i et av verdens mest ressurssterke land, er vi ansvarliggjort av nestekjærlighetsprinsippet til å redde våre medmennesker ut av denne voksende og destruktive industrien.

Frihetsberøvelse, utnyttelse, og tvang er i dag situasjoner som berører og er enormt ødeleggende for en økende andel mennesker. Som kristendemokrater forplikter det oss til å legge til rette for å avvikle denne industrien og gjøre slik at de som er utsatt for denne mishandlingen blir sikret en bedre fremtid. For å forebygge og redde ofre ut av menneskehandel er bevisstgjøring og kartlegging to sentrale faktorer som KrF ser viktigheten av. I Norge er dagens situasjon preget av mangel på kartlegging, noe vi ønsker å forandre. Vi ser verdien av kartleggingsarbeid for å kunne skape økt bevissthet blant nordmenn. I den anledning er det sentralt viktig å jobbe med formidling av dette destruktive fenomenet slik at mennesker i Norge får kunnskap om hvorfor denne problematikken bør prioriteres høyt.

KrF vil:

- Tilrettelegge for at frivillige og ideelle organisasjoner som jobber imot menneskehandel skal få et tydelig fotfeste i Norge, og jobbe for etableringen av disse. Dette kan involvere å gi penger og ressurser til at det kan holdes seminarer innenfor de yrkesgruppene og situasjonene hvor dette er et faktum.
- Belyse problematikken rundt menneskehandel og skape økt bevissthet blant mennesker i Norge i kraft av formidling gjennom seminarer, skoleringer, kampanjevideoer, og andre initiativ.
- Arbeide for kartlegging av omfanget av ofre for menneskehandel i Norge.
- Være initiativtakere til tverrpolitiske samlinger og kampanjer med tema menneskehandel.
- Arbeide for de juridiske rettighetene til rettsak etter returnering til eget hjemland for internasjonale arbeidstakere som blir ofre for menneskehandel.

22. KrF ønsker reform av UNE

Forslagsstiller: Viken KrF

Manglende rettssikkerhet i UNE kommer frem i en rekke utredninger og evalueringer. Det er særlig to svakheter ved rettsikkerheten i dagens klageordning i asylsaker. Mangel på kontradiksjon og mangel på muntlighet. Kontradiksjon er et grunnleggende rettssikkerhetsprinsipp, og innebærer at asylsøkeren skal gis mulighet til å imøtegå UNEs argumenter og fremstilling av saken. Manglende kontradiksjon er særlig alvorlig i asylsaker - der et galt vedtak kan bety at mennesker tvangsutsendes fra Norge til reell risiko for forfølgelse og medføre brudd på våre internasjonale forpliktelser.

I 2019 fikk kun 8 prosent av asylsøkerne mulighet til å forklare seg muntlig for UNE, og i 2020 ble det redusert til kun 6 prosent. Muntlig forklaring er viktig for å opplyse saken og styrke den enkeltes rettssikkerhet, og vil bidra til at det fattes riktige vedtak. Muligheten til å bli hørt muntlig er viktig for opplevd og reell rettssikkerhet. Muntlig forklaring er viktig for å opplyse saken og korrigere eventuelle oversettelsesfeil. Dette vil også bidra til et korrekt vedtak og økt rettssikkerhet for asylsøkeren. Flere muntlige behandlinger vil gi UNEs avgjørelser mer legitimitet, både hos den vedtaket gjelder og i allmennheten.

Det er i dag en politisk oppnevning av medlemmer i UNE. Det er ingen kompetansekrav for å bli medlem, og minimal opplæring for nemndmedlemmene. KrF mener det både bør innføres kompetansekrav for medlemmer, og at det må sikres en grundig opplæring.

Det har også vært tilfeller der politisk grunnsyn har vært førende for hvordan asylsøkerens sak er behandlet. I et tilfelle stemte to nemndmedlemmer avvikende fra nemndlederen. De to medlemmene tilhørte samme politiske parti, som profilerer seg som et innvandringskritisk parti. Nemndlederen anket avgjørelsen, og asylsøkeren fikk i denne ankesaken medhold. Slike tilfeller skal ikke skje. Det gir et inntrykk av at tilfeldigheter ved nemndmedlemmenes politiske bakgrunn er avgjørende for saken, noe som svekker tilliten til hele UNE, saksbehandlingen og ga en ekstra belastning for asylsøkeren. KrF mener det må vurderes om systemet for politisk oppnevning av nemndmedlemmer i UNE bør endres.

KrF vil:

- at det innføres en topartsprosess i UNE som sikrer kontradiksjon og muntlighet
- at det innføres tydelige kompetansekrav for nemndmedlemmer i UNE
- at søknader om omgjøring skal behandles av en annen nemndleder enn den som tok den opprinnelige beslutningen
- at alle nemndmedlemmer sikres en grundig opplæring
- at den politiske oppnevningen av nemndmedlemmer opphører

23. Norsk asylpraksis

Framleggsstillar: Vestland KrF

Det er ein menneskerett å kunne søke asyl i eit anna land om ein opplever seg forfølgd eller driven på flukt i eige land. Norsk praksis skal vere forankra i Flyktningkonvensjonen, og KrF vil verne om asylinstituttet.

Det er eit mål, og best for alle, at søknader om asyl blir raskt behandla, slik at dei med beskyttelsesbehov kjem fort i gang med liva sine, og dei som ikkje har rett til opphald vert fort returnerte. Sakene må likevel behandlast på ein måte som sikrar den det gjeld rettstryggleik og gjev høve til anke.

KrF vil at asylsøkarar skal ha rett til å arbeide medan ein ventar på å få saka si avgjort, og at lengjeværande og ureturnerbare asylsøkarar har rett til arbeid, skulegang og ordinær helsehjelp.

Born og familiar

Det er svært viktig for KrF at FN sin barnekonvensjon og prinsippet om barns beste skal vere styrande i asylpolitikken. Tida for familiegjenforeining må reduserast, og det skal leggjast stor vekt på borna sin situasjon i behandlinga av asylsaker som omhandlar born og omsorgspersonane deira. Born som har vakse opp i Norge, og har identiteten sin knytt til eit lokalsamfunn, skal ikkje utvisast på grunnlag av at foreldra tilbake i tid har gjort seg skuldig i td å oppgje feil nasjonalitet. På same måte som vi ikkje straffar norske born for det foreldra har gjort, skal heller ikkje borna til asylsøkarar straffast for foreldra sine mistak.

KrF vil avskaffe tidsavgrensa opphaldsløyve for einslege mindreårige asylsøkarar, slik at han vert sendt ut frå landet når han fyller 18 år. Det er feil å sette ein ungdom sitt liv på vent og motverkar sunn integrering og opplæring.

Når trua di gjer deg forfølgd

Mange opplever å bli forfølgde for trua si. KrF vil styrke rettstryggleiken for desse, enten det er konvertittar eller nokon som flyktar fordi dei tilhøyrrer ein religiøs minoritet. Vi meiner kompetansen på tru og trusforfølgelse må styrkast i utlendingsforvaltninga, og sikre at konverteringssaker blir behandla i nemndmøter med personleg frammøte. Den norske stat skal ikkje gjere spekulative vurderingar om korleis ein konvertitt skal måtte innrette truslivet sitt for å unngå forfølgning etter ein retur. Religiøse minoritetar og konvertittar vernast mot trakassering og angrep på asylmottaka.

1 **24. KrF krever bedre pensjon for flyktninger fra Bosnia**

2 *Forslagsstiller: Vestfold og Telemark KrF*

3

4 Mennesker som flyktet fra krigen i Bosnia til Norge på 1990-tallet har dårligere
5 pensjonsrettigheter enn andre flyktninger.

6

7 KrF mener dette er urimelig, og krever at disse får pensjon på lik linje med andre
8 flyktninger.

9

10 De som kom til Norge som flyktninger fra Bosnia på 1990-tallet fikk innvilget kollektiv
11 oppholdstillatelse. Norske myndigheter valgte å tilby dette for å løse den akutte
12 flyktningkrisen, men ordningen medførte at de som kom til landet ikke fikk formell status som
13 flyktninger. Dermed har de heller ikke de samme pensjons- og trygderettighetene som andre
14 flyktninger.

15

16 Norske myndigheter skal ha orientert om at opphold på kollektivt grunnlag kunne gi svekkede
17 rettigheter. De skal også ha opplyst om at den enkelte kunne velge å søke asyl og få saken
18 vurdert individuelt. Det er likevel rimelig å anta at mange hadde problemer med å overskue
19 konsekvensene av det valget de tok, og at mennesker som kommer til et fremmed land på
20 flukt fra krig velger den løsningen som der og da fremstår som den enkleste og tryggeste.

21

22 Flyktningene fra Bosnia er stort sett svært godt integrert i Norge. Etter at den kollektive
23 oppholdstillatelsen ble gjort varig i 1996, har de vært en permanent del av det norske
24 fellesskapet. De har bidratt positivt i det norske samfunnet gjennom flere tiår, og en SSB-
25 rapport fra 2016 slår fast at de både er svært godt representert i arbeidslivet, og at de har
26 høyere utdanning enn gjennomsnittet av landets innbyggere.

27

28 Nå opplever mange at de får dårligere pensjon enn flyktninger fra andre land. En flyktning fra
29 Bosnia er for eksempel ikke garantert full minstepensjon. KrF mener dette er urimelig, og
30 krever at de som kom til Norge i samme tidsperiode som krigsflyktninger fra Bosnia får
31 pensjons- og trygderettigheter på linje med andre flyktninger.

32

25. Noreg må satse på kjernekraft

Framleggsstillar: Vestland KrF

Fokuset på miljø- og klimavenleg energiproduksjon har aldri vore høgare enn no, og behovet for spesielt elektrisk kraft vil bli større og større. Fornybare energikjelder er utsleppsfrie, men tek tid å bygge ut, og er særst arealkrevjande. I tillegg er ofte konsekvensen store øydeleggar av naturområde og negative konsekvensar for plante og dyreliv, samt utslepp av mikroplast frå slitasje.

FN sitt klimapanel har slått fast at kjernekraft vil vere avgjerande i tillegg til fornybar energi (vind, sol, hav m.m) for å klare å redusere karbonutslepp og sikre ei stabil, rein og trygg energikjelde.

Frykta for kjernekraft har vorte prega av dei ulykkene som har skjedd med kjernekraft dei siste tiåra. Tsjernobyl, Three-mile Island og Fukushima har gitt kjernekraft eit dårleg rykte. Likevel er kjernekraft statistisk den energikjelda som har krevd minst menneskeliv og alvorlege skadar samanlikna med alle andre energikjelder. Og statistisk like trygt som fornybare kjelder som sol og vind, og tryggare enn vasskraft. I tillegg kjem ei høg effektgrad på over 90%, som betyr stabil levering av energi. Vindkraft har til samanlikning 40% kapasitetsfaktor. Kjernekraft er også den desidert mest arealeffektive energikjelda med minst naturinngrep samanlikna med andre energiformer.

Utviklinga av teknologi basert på thorium som brensel har ført fram til at fleire land, (t.d USA, India, Kina, Indonesia, + EU landa) har sett i gang ei massiv satsing på utvikling av neste generasjon atomreaktorar. Fleire av dei er thorium-baserte.

Fordelen med slike reaktorar er mange: langt større tryggleik enn tradisjonelle uran-baserte reaktorar, betre energiutbytte, mindre arealkrevjande, og avgir langt mindre radioaktivt avfall.

Nye reaktordesign som ikkje nyttar kjølemiddel under høgt trykk og faste brenselstavar eliminerar risikoen for nedsmelting. Med passive sikringsmekanismar og naturleg reduksjon av effekt ved for høge driftstemperaturar, vil ei ukontrollert atomulukke i 4. generasjonskraftverk eller thoriumkraftverk vere bortimot fysisk umogleg.

Ei mengd med thorium på storleiken med ei plumme, vil kunne dekke eit menneske sitt totale energibehov, for eit heilt liv. I tillegg er utvinninga av Thorium langt meir miljøvenleg. Thorium er allereie i dag eit unytta biprodukt i utvinning av andre mineral i gruvedrift.

For å sikre ein stabil, rein og trygg energikjelde er det rett at Noreg sluttar seg til det internasjonale samarbeidet med å utvikle og bygge ut moderne kjernekraftverk.

KrF vil:

- Satse på vidare forskning og utvikling av 4.generasjon kjernekraftverk
- Utgreie vidare bygging av thorium-kraftverk i Noreg.
- At Noreg skal slutte seg til seg samarbeidet med EU i utvikling og etablering av 4. generasjons kjernekraftverk og thoriumkraftverk.

- 1 • At Noreg skal samarbeide med dei nordiske landa om utvikling/etablering av Thorium-
2 kraftverk.
- 3 • At Noreg skal satse på utvinning og foredling av thorium til produksjon av brensel til
4 bruk i thoriumkraftverk og konvensjonelle kjernekraftverk.
- 5 • Leggje til rette for og sikre gode rammevilkår for bedrifter som satsar på utvikling og
6 produksjon av modulære reaktorar og thoriumbrensel til bruk i konvensjonelle
7 kjernekraftverk.
- 8 • At Noreg skal gjennomføre eit samarbeidsprosjekt med EURATOM om ITER
9 (International Thermonuclear Experimental Reactor) med mål om å kartleggje om
10 Noreg skal ta stor del i prosjektet (fusjonskraftverk).
- 11 • At Noreg samarbeidar med andre land om å lage ein trygg plass til å lagre avfall frå
12 kjernekraftverk.
- 13
- 14
- 15

26. Norsk olje- og gassnæring er en del av løsningen på den globale klimakrisen

Forslagsstiller: Rogaland KrF

Det er fra deler av miljøbevegelsen skapt et inntrykk av at det viktigste bidraget fra Norge knyttet til den globale klimakrisen er en styrt avvikling av olje og gass næringen. Dette er direkte misvisende og tar ikke innover seg at Norge er en del av verden. Olje og gass vil være en del av den globale energimiksen i mange år fremover. I lys av dette, så er det svært relevant at utslippene knyttet til utvinning av norsk olje og gass er blant verdens laveste og at det kan være en erstatning for andre energikilder som både i produksjon og bruk har vesentlig større Co2 utslipp.

KrF er fortsatt det eneste partiet som har gått av på en miljøsak. Vi har stor troverdighet når det kommer til å løfte fram klima og miljøsak. KrF ønsker å legge til rette for at norsk olje og gass næring kan bli en del av løsningen på den globale klimakrisen. Dette gjør vi best ved å utnytte kompetansen og teknologien som industrien har utviklet til å møte nye utfordringer og forretningsmuligheter, gi næringen forutsigbarhet, men også sette rammebetingelser som gir næringen incentiver til omstilling.

KrF sier nå at vi vil Legge til grunn at Paris-avtalen og lov om klimamål, samt hensynet til klimarisikoen for norsk økonomi, setter rammene for videreutviklingen av petroleumsvirksomheten på norsk sokkel. Fremtidige lisenstildelinger må begrenses til utvidelser eller forlengelse av allerede eksisterende produksjon i modne områder, i tråd med det bredt sammensatte Klimaomstillingsutvalgets innstilling.

Dette viser at KrF evner å balansere en aktiv og god klimapolitikk med en næringspolitikk som løfter fram den norske olje og gass næringen som en viktig bidragsyter også i det grønne skiftet. Våre barn og unge har krav på å overta en planet med godt klima og miljø, men også at vi tar på alvor at vi står i en global klimakrise hvor debatten ikke skal preges av symbolpolitikk om styrt avvikling. For å sikre faktisk reduksjon av Co2 må vi utnytte olje og gass næringens kompetanse og verdiskapning på best mulig måte for å nå målet. Norsk olje og gass næring har vært viktig for Norge i flere tiår og vil også være det i tiårene som kommer.

27. Staten må sikre landstrøm for cruiseturismen i verdensarvfjordene

Forslagsstiller: Møre og Romsdal KrF

KrF støtter at stortingsflertallet fastholder målsettingen om at det skal stilles krav om nullutslipp fra cruise fartøyer i verdensarvfjordene innen 2026. Samtidig er det viktig at myndighetene i samarbeid med berørte kommuner og lokalt næringsliv legger til rette for at cruiseturismen kan fortsette også etter 2026, uttaler landsmøtet i Kristelig Folkeparti.

Den ambisiøse klimapolitikken til regjeringen og en strategi for å gjennomføre et storstilt grønt skifte for skipsfarten, har gitt verft og leverandørindustri i en kriserammet maritim næring håp om nytt vekstpotensiale. Dette gir den maritime klyngen i kystfylkene mulighet til å ta en global lederrolle i å utvikle nytt banebrytende skipsdesign og klimavennlig framdriftsteknologi.

Tunge aktører som klyngeprogrammet Maritime Cleantech, Maritimt Forum og Maritim bransjeforening i Norsk industri har derfor advart sterkt mot å endre på tidsfrister for innføring av strengere utslippskrav. Den maritime næringen ser slike politiske vedtak som viktige insentiver for det intense arbeidet som nå pågår ved verft og andre maritime industribedrifter, for å utvikle teknologien som skal gjøre det mulig å nå utslippsmålene Norge har forpliktet seg på gjennom Paris-avtalen. Forutsigbarhet i rammevilkårene er selve garantien for at denne nye teknologien blir kommersialisert og kan skape ny vekst i en kriserammet næring. Dette vil skje etter hvert som nye miljøvennlige fartøyer blir kontrahert. Å fastholde tidsfristen for nullutslipp for cruise fartøyer i verdensarvfjordene er derfor mer enn klimapolitikk. Det er også god industripolitikk.

Samtidig er det klart at krav om nullutslipp krever rask omstilling både hos lokale reiselivsbedrifter og i cruisenæringen. Det er allerede i dag mulig å bygge cruiseskip med opp mot 1000 passasjerer som kan oppfylle nullutslippskravet. Dette forutsetter imidlertid at nødvendig infrastruktur som landstrøm for lading og fyllerpunkter for miljøvennlig drivstoff raskt kommer på plass. Svak kapasitet i el-nettet i for eksempel Geiranger i Møre og Romsdal gjør at det i dag ikke er mulig å etablere tilkobling til landstrøm for cruise fartøyer.

KrFs landsmøte krever at regjeringen sikrer destinasjonene i verdensarvfjordene som anløpshavn for cruisebåter også etter 2026, blant annet ved at staten sikrer etablering av landstrøm før kravet om nullutslipp trer i kraft.

28. Friskoler, et nødvendig alternativ for å sikre mangfold og valgfrihet

Forslagsstiller: Rogaland KrF

Friskolene er en viktig del av det norske skolelandskapet. De bidrar til mangfold og til å oppfylle foreldrenes rett til å velge opplæring og oppdragelse for barna sine.

Mange barn og unge finner seg dessverre ikke til rette i den offentlige skolen, og har behov for et alternativ. Friskolene står for et godt og trygt alternativ for disse, enten det gjelder pedagogisk eller religiøst. Vi trenger barn og unge som får brukt sine skaperevner og får utviklet sine talenter til å bygge opp om fellesskapet. Samfunnet vårt trenger rotfestede ungdommer som er trygge på sine egne verdier og identitet, og som vil være med på å skape arbeidsplasser, utvikle et sunt næringsliv og samtidig ha sosial og forståelse for de som faller utenfor og som må inkluderes.

I dagens samfunn blir de kristne verdiene stadig utfordret, de verdiene som også Hans Nielsen Hauge var med og bygge på. Vi trenger derfor de kristne friskolene som viktige bidragsyttere til å videreføre og foredle denne arven.

Drømmen om det verdinøytrale samfunnet skaper rotløshet og mange utrygge barn og unge. Mange barn og unge kjenner også på at det er utfordrende å være troende i et stadig mer sekulært samfunn. Nettopp i denne situasjonen kjenner mange foreldre og ungdommer på et behov for et alternativ der det er lov å leve ut troen i fellesskap med andre. Vi trenger de kristne friskolene som en del av det mangfoldige skolelandskapet til å være med og videreføre arven fra blant andre Hans Nilsen Hauge, både som kunnskap og i levd liv.

KrF er glad for mangfoldet friskolene tilfører samfunnet og skolelandskapet. I tillegg til foreldreretten er det viktig å støtte opp om religionsfrihet og samvittighetsfrihet. De kristne friskolene er et viktig alternativ og tar vare på og viderefører vår kristne kulturarv. Nå er det viktigere enn noen gang å sikre retten som foreldre og elever har til alternative skoler. Friskolene må sikres rammevilkår som gjør at de blir et reelt alternativ for alle, uavhengig av økonomi. Husleie- og kapitaltilskudd må innlemmes i tilskuddsgrunnlaget fullt ut. Elevene på friskolene trenger også gode fysiske rammer for skolehverdagen.

KrF vil:

- At friskolene sikres rammevilkår som gjør at de blir et reelt alternativ for alle, uavhengig av økonomi.
- At formålet og grunnlaget i dagens friskolelov blir videreført slik at skoler basert på livssyn og pedagogiske alternativ blir ivaretatt.

29. KrF vil la studenter fritt velge utdanning, uten frykt for sanksjoner

Forslagsstiller: Oslo KrF

Høyere utdanning i Norge er gratis og åpen for alle. Det er et viktig, og gjør det mulig for studenter å velge utdanning uavhengig av foreldres lommebok eller sosial bakgrunn. Alle skal kunne velge fritt hvor de vil studere. Nå er denne retten truet. Ikke av økonomi, men av sanksjoner på tro og verdier. Studenter ved offentlig godkjente læresteder kan stå i fare for å ikke få praksis. Dette kan true retten til fritt å velge utdanning.

I Norge har kirken og trosbaserte organisasjoner vært viktige for utviklingen av utdanningssystemet slik vi kjenner det i dag. Selv det offentlige nå tar et stort ansvar utgjør fremdeles høyskoler eid og drevet av idelle, verdibaserte virksomheter et viktig tilbud og et vesentlig supplement til bredden av høyere utdanning i Norge.

I et livssynsåpent samfunn er trosfrihet fundamental. Det innebærer rett til selv å velge og praktisere sin tro. Utdanningsinstitusjoner har et ansvar for å klargjøre og være åpne om sitt verdigrunnlag.

Det er naivt å tro at en såkalt nøytral stat vil sikre et og inkluderende samfunn som ikke bedriver religiøs diskriminering. Vi må ha tydelige politiske føringer som sikrer det livssynsåpne samfunnet. Flere Oslo-skoler har avsluttet et samarbeid med NLA Høyskole på grunn av en tradisjonell samlivsetikk ved sistnevnte. Dette har skoleledelsen i Oslo ikke grepet inn mot. Dette er uforenlig med målet om et livssynsåpnet samfunn, og Likestillings- og Diskrimineringsombudet har kalt saken problematisk med tanke på religionsfriheten. Dette er uholdbart og vitner om en manglete forståelse for den akademiske friheten i høyere utdanning fra Oslo kommunes side.

Universitets- og høyskoleloven (§1.5) sier at den akademiske friheten skal ligge til grunn for all forskning og undervisning, og at ut over det «har de rett til å utforme sitt eget faglige og verdimessige grunnlag». (<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-04-01-15>)

Både på institusjonelt og individuelt nivå må man finne det rette balansepunktet mellom akademisk frihet og verdimessig integritet. Høyskoler har rett til å kunne forvente at ansatte gir en tilslutning til et helhetlig livssynsperspektiv slik dette kommer til uttrykk i høgskolens basis, formål og verdidokument. Samtidig har vitenskapelig ansatte rett til et tydelig og tilstrekkelig frihetsrom for den forskning, undervisning og formidling som de skal utføre.

KrF vil

- at ingen studenter skal møte sanksjoner på høyskoler, universitet eller i praksis. All utdanning skal være åpen for alle, uansett hvilken tro eller hudfarge man har eller hvilket kjønn man har eller samlivsform man lever i.
- at Norge skal ha høyere utdanning preget av høy kvalitet, akademisk frihet og et verdimessig mangfold.
- at høyskoler skal fritt kunne definere sitt verdigrunnlag.

- 1
  - 2
  - 3
- at offentlige institusjoner, skoler eller andre aktører ikke skal ha anledning til å sanksjonere høyskoler eller universiteter på bakgrunn verdigrunnlag.

30. Akseptable rammer for frittstående skoler

Forslagsstiller: Viken KrF

Vi er glade for at de som ønsker det får gå på skigymnas og andre skoler som gjør at de kan spesialisere seg innen sin idrett. Det har stor samfunnsnytte at noen skoler tilbyr ungdom med en funksjonshemming å gå på skoler som er tilrettelagt for dem. Vi har også internasjonale skoler med undervisning på engelsk eller andre språk. Flere skoler tilbyr et annet pedagogisk opplegg enn den offentlige skolen (f.eks. Steiner- og Montessoriskolene). Disse skolene er godkjent etter friskoleloven. Selv om det bare er 4,25% av elevene i grunnskolen og 8,2% i videregående som benytter dette tilbudet, er det et godt supplement til de offentlige skolene og ingen trussel mot enhetskulturen. Det bør være like selvsagt at også livssynsskoler har sin naturlige plass i det norske undervisningssystemet.

Myndighetene skal respektere foreldres frihet til å kunne velge andre skoler for sine barn enn dem som er opprettet av det offentlige. De har både en plikt og et ansvar for å legge til rette for at foreldre kan velge undervisning basert på et verdigrunnlag i samsvar med deres egen tro og overbevisning. Det forutsettes selvfølgelig at skolene oppfyller krav til pensum og undervisning som er gjeldende for norsk skole.

KrF vil verne om denne trosfrihet som er nedfelt i Norges grunnlov. KrF mener at staten plikter å gi friskolene rammebetingelser som gjør det mulig å gi elevene et like godt tilbud som i den offentlige skolen.

Vi finner det lite tilfredsstillende at enkelte politiske partier ønsker å begrense denne retten. De jobber bevisst mot livssynsskoler. Lokale politikere fra flere politiske partier stemmer konsekvent mot at kristelige skoler får etablere seg i kommunen. Lokale politikere må følge de retningslinjer som er nedfelt i friskoleloven.

KrF er glade for at departementet balanserer hensynet til den offentlige skolen i samsvar med friskoleforliket som ble inngått mellom den rødgrønne regjeringen og KrF. Loven er basert på at det ikke skal tas ideologiske eller politiske hensyn når tillatelse gis, og at frittstående skoler fortsatt skal være en reell valgmulighet til den offentlige skolen. KrF regner med at departementet fortsatt vil følge denne linjen.

Samtidig tar vi det som en selvfølge at alle skoler – uansett på hvilket grunnlag de er etablert – oppdrar og underviser elevene til toleranse, delaktighet i samfunnet og trosfrihet i samsvar med formålet i friskoleloven

KrF vil:

- at kapitaltilskuddet til elever i friskolene skal økes til nivået i den offentlige skolen
- at friskoleelevene skal ha like muligheter og rettigheter som elever i den offentlige skolen
- at borteboerstipendet ikke reduseres
- at friskolene ikke må redusere elevgrunnlaget
- at godkjenning av nye friskoler fortsatt skal skje av sentrale myndigheter

31. Norge trenger jernbane mellom Fauske og Tromsø!

Forslagsstiller: Nordland KrF

KrF registrerer med glede at det i fremlagt NTP for 2022 – 2033 konkluderes med at Nord-Norgebanen er et viktig tema når fremtidens transportløsninger i korridor 8 skal fastsettes.

Nord-Norge er en viktig eksportregion for Norge, og trygge, miljøvennlige og raske framføringsveier er essensielle for næringslivet. En jernbane som knytter sammen Fauske, Narvik og Tromsø og slik også knytter det norske og svenske jernbanenettet sammen i nord, vil kunne medføre store og viktige ringvirkninger for næringslivet i regionen.

Eksisterende utredninger har tatt utgangspunkt i eksisterende trafikk mønstre og gjort kvalifiserte beregninger for hvordan fremtidens transportvirkelighet ville se ut.

Da Nord-Norgebanen ble utredet i 2011, var det ingen som forutså at Stortingsvalget i 2013 ville medføre tidenes satsning på samferdselsinfrastruktur. For Nord-Norges del har denne satsningen medført at transportkorridor 7 – Trøndelag – Salten på det nærmeste vil være ferdig oppgradert til moderne transportstandard ved utløpet av kommende NTP. Nå er det derfor viktig å flytte fokus videre nordover.

Klimaendringene har vært varslet og skolepensum siden Brundtlandskommisjonen om bærekraftig utvikling i 1987. Verken da eller i 2011 var det noen som så for seg at «Den nordlige sjøruten» - også kalt Nordøstpassasjen, i 2021 ikke bare var en sommerrute med isbrytereskorte, men kunne forseres, med finsk isbryterteknologi, av tre LNGskip i januar i år. Fra 2023 planlegges det for helårlig sjøtransport av LNG fra Russland til Asia.

Grunnstøtingen av et containerskip i Suez kanalen viste hvor sårbar dagens sjøtransport er. En åpning av rutinemessig kommersiell drift gjennom den nordlige sjørute vil være et paradigmeskifte for godstransporten for Europa.

KrF vil derfor jobbe for en rask realisering av Nord-Norgesbanen.

32. Nødvendig omstilling i samferdssektoren

Framleggsstillar: Møre og Romsdal KrF

Verda og teknologien går framover og det same gjer dessverre også utsleppa. Transportsektoren må omstille seg til ikkje-fossile drivstoffkjelder, blant anna gjennom elektrifisering og alternative energikjelder som i form av hydrogen og berekraftig biodrivstoff.

Transportsektoren står for omlag 1/5 av dei globale utsleppa og tilsvarande nasjonalt. Bruk av fossilt brensel i luft, sjø og vegtransport gir store utslepp av klimagassar og i tillegg partikkelutslepp i form av blant anna svevestøv, som gir helseplagar.

Utbygginga av eldre køyretøy inn mot nyare køyretøy har ein klar gevinst, men det må også fokuserast på å finne alternative drivstoff til eksisterande fartøy som brukar fossilt brensel i dag, uttalar landsmøtet i Kristeleg Folkeparti.

Med å bytte ut brenselet med berekraftige og karbonnøytrale alternativ, vil vi fortare kunne omstille transportsektoren og få ned utsleppa, utan å måtte byte ut alle køyretøy med forbrenningsmotor. Dette uttalar landsmøtet i Kristeleg Folkeparti.

Staten må difor få økonomiske insentiv på plass for å gjere det lønsamt å få på plass infrastruktur og industri for å framstille alternative drivstoffkjelder. Dette kan også kan eksporterast til andre land for å hjelpe andre land til å redusere sine utslepp lokalt.

Det bør leggast vekt på å nytte eksisterande infrastruktur til dei løysingane som passar best til kvart behov, både for å redusere kostnadar, og for å redusere omstillingstida. Å byte ut alle køyretøy, også nye til elektriske køyretøy, vil vere svært ressurskrevjande og ta lang tid.

Landsmøtet i Kristeleg Folkeparti vil difor gå inn for ei storstilt satsing på omstilling av eksisterande køyretøy frå fossile drivstoffkjelder til berekraftige karbonnøytrale alternativ. Dette kan mellom anna gjerast ved å redusere avgiftsnivået på berekraftig biodrivstoff og legge til rette for auka produksjon av berekraftig biodrivstoff.

I tillegg kan ein også innføre krav om berekraftig biodrivstoff eller E-fuel til luftfartøy i trafikk på kortbanenettet, samt gjere det lønsamt for den maritime næringa å bygge om fartøy til å bruke ammoniakk/hydrogen/batteri som drivkjelde med å gje tilskot til ombygging.

I denne satsinga må det også gjerast lønsamt å tilpasse bygg- og anleggsmaskiner og andre køyretøy i transportsektoren til drift med andre drivstoffkjelder, som til eksempel biogass med tilskot til ombygging, uttalar landsmøtet i KrF.

1 **33. Samtykke må snarest inn i voldtektslovgivningen**

2 *Forslagsstiller: KrF Kvinner*

3
4 KrF mener at ofrene i Norge, nå må få den samme lovbeskyttelsen som Sverige, Island og
5 Danmark har, slik at det blir lettere å definere hva som er voldtekt.

6
7 Voldtekt og seksuelle overgrep er en alvorlig krenkelse av menneskeverdet og et av de mest
8 traumatiske overgrep et menneske kan bli utsatt for. Det er store mørketall og de aller fleste
9 overgrepssaker henlegges. Ifølge FHI oppgir en av fem jenter og en av fjorten gutter at de
10 har blitt utsatt for seksuelle overgrep i barne- og ungdomsårene og 9 % av alle kvinner har vært
11 utsatt for voldtekt minst en gang i livet.

12
13 Andre nordiske land har innført samtykke i sin lovgivning. Den svenske loven er evaluert og
14 viser at samtykkekrav har ført til 75% flere domfellelser, 80% flere tiltaler, og at flere har
15 anmeldt voldtekt. Det fremheves også at etterforskningen er endret, ved at fokuset rettes mer
16 mot gjerningspersonen og hva denne har gjort for å sikre et samtykke.

17
18 Vår nåværende lovtekst setter krav om at det er benyttet vold, trusler, eller at offeret var
19 bevisstløst/ute av stand til å motsette seg handlingen for at ufrivillig sex kan dømmes som
20 voldtekt, mens en endring i loven vil tydeliggjøre at man er seksuelt utilgjengelig inntil det er
21 gitt samtykke.

22
23 KrF ønsker at dagens lovverk skal inkludere et samtykkekrav, slik at lovverket bidrar til
24 klarhet og tydelig sette grenser, slik at det blir vanskeligere å være i tvil om hva som er
25 voldtekt. En slik bestemmelse kan det igangsettes lovarbeid på med det samme, med
26 bakgrunn i de nordiske erfaringer og evalueringer, uten å avvente den samlede
27 gjennomgangen fra straffelovutvalget innen utløpet av 2022.

28

34. Rusreformen er et sjansespill med unge menneskers liv

Forslagsstiller: Rogaland KrF

Når Stortinget skal vedta ny rusreform bør det følge med penger til kommunene. Det bør innføres forpliktende oppfølging av unge over tid og et familiestøtteprogram for pårørende som blir rammet. Reformen som nå foreligger er et stort sjansespill med unge menneskers liv.

KrF vil ha en ruspolitikk som hjelper personer med avhengighetsproblematikk, som samtidig forebygger rusbruk blant unge og andre sårbare. Samfunnet må sende et tydelig signal til ungdom om at narkotikabruk er ulovlig, og at bruk har alvorlige helsekonsekvenser.

Narkotikabruken blant unge i Norge er svært lav i europeisk sammenheng, KrF vil føre en politikk som gjør at det forblir slik.

Regjeringen har lagt frem sitt forslag til rusreform som flytter ansvaret for samfunnets reaksjoner for besittelse av illegale rusmidler fra justissektoren til helsetjenesten. KrF deler ikke utgangspunktet for rusreformen og mener den bør forbedres på flere punkter for at KrF skal støtte den.

Rusreformen legger opp til opprettelse av en rådgivningsenhet for narkotikasaker på kommunalt nivå. Det følger ikke med midler til kommunene for å drifte disse enhetene. Den totale kostnaden for opprettelse av enhetene er av Oslo Economics anslått til å være 200-700 millioner kroner. Regjeringen må sørge for at disse pengene følger reformen.

Reformen legger ikke opp til en forpliktende oppfølging av unge. Det er nok å møte opp hos den rådgivende enheten én gang. Det blir heller ikke lagt opp til at personen som blir innkalt til enheten må delta aktivt i samtalen. Den rådgivende enheten skal gi generell informasjon om faren ved bruk av rusmidler, og det må gis samtykke for videre helsehjelp. Det er ikke forskriftsfestet at de som skal jobbe i enheten må ha helsefaglig kompetanse.

Det må utvikles et familiestøtteprogram for foreldre som opplever at barna deres står i faresonen for å utvikle rusproblemer.

KrF vil:

- Utvikle et familiestøtteprogram for foreldre som opplever at barna deres står i faresonen for å utvikle rusproblemer.
- Bidra mer til holdningsskapende arbeid for å forhindre at ungdom prøver narkotiske stoffer.
- Innføre minst to obligatoriske samtaler med den kommunale enheten.
- Øke bevilgningen til oppfølging av kommunal enhet og imøtekomme forventninger om tidlig innsats, tverrfaglig forpliktende oppfølging og til å hjelpe ungdommer ut av rusmiddelbruk.
- At kommunal enheten skal ha tydelige kompetansekrav.
- Sørge for at rusreformen ikke på noen måte skal oppfattes som en legalisering av narkotiske stoffer.

1 **35. Beredskapen i Norge må styrkes**

2 *Forslagsstiller: Oslo KrF*

3

4 Vi lever midt i en verdensvid krise. Selv om vi i vårt land er høyst privilegerte på mange
5 områder sammenlignet med mange andre land, er det mye usikkerhet knyttet til fremtiden,
6 og vi må være forberedt på tider som kan komme. KrFs landsmøte mener derfor at vi må:

7

- 8 • Planlegge helsetjenester ut fra en tankegang om å kunne skalere opp antall
9 intensivplasser ved behov.
- 10 • Øke antall vernepliktige samt HV-personell som kan aktiveres ved kriser til et nivå
11 som samsvarer med dagens trusselbilde.
- 12 • Sikre nødvendige kornlagre og øke insentivet for produksjon av mat hos norske
13 bønder. Vurdere nordiske avtaler for matsikkerhet i Skandinavia.
- 14 • Utrede muligheter for produksjon av kritiske legemidler i Norge, eller for raskt å sette i
15 gang slik produksjon ved krise.
- 16 • Øke dekningen av tilfluktsrom i særlig utsatte områder ved atomulykker eller krig.
- 17 • Generelt ha en fullt operativ beredskapsplan som dekker alle kritiske
18 samfunnsområder.
- 19

1 **36. Identitetspolitikk: KrF fastholder to kjønn**

2 *Forslagsstiller: Troms og Finnmark KrF*

3

4 Samfunnsdebatten bærer nå preg av å være subjektiv i tilnærmingen til kjønn ved at enhver
5 kan velge sitt juridisk kjønn eller være født i feil kropp og at det er mulig å skifte kjønn. Dette
6 relativistiske synet fremmes av miljøer som forfekter en uvitenskapelig kjønnsideologi og
7 retter seg direkte inn mot alle barn og ungdom i deres mest usikre år.

8

9 Det politiske premisset KrF legger til grunn, er et syn på kjønn som gir barn og unge trygge
10 rammer rundt utvikling av egen identitet. Trygge rammer skapes ikke ved å oppmuntre til
11 usikkerhet om egen identitetsutvikling der det ikke er grunnlag for det. Hensynet til barnets
12 beste og føre var prinsippet ligger til grunn for KrFs politikk på hele konteksten barn og unge
13 befinner seg i. KrF mener at tokjønnsmodellen er det som gir de beste rammer og trygghet
14 for barn og ungdom.

15

16 I tråd med vårt verdigrunnlag vil KrF:

- 17 • Fastholde det tradisjonelle og biologiske synet på kjønn: to kjønn, mann og kvinne,
18 han og hun.
- 19 • Være en tydelig motstemme mot ideologiske kjønnsteorier

20

1 **37. Det må bli lettere å skaffe seg en bolig**

2 *Forslagsstiller: Vestland KrF*

3
4 Boligmarkedet er i dag delt mellom de som eier, de som leier, og de som står helt uten bolig.
5 KrF vil målrette politikken slik at flere kan få eie egen bolig. Inngangsbilletten til en egen bolig
6 er alt for høy.

7
8 KrF ser det som viktig å økte takten i boligbyggingen, blant annet ved å forenkle og
9 effektivisere byggeprosesser slik at kommunenes behandling og godkjenning av byggeklare
10 tomter ikke virker unødvendig fordyrende eller tidkrevende.

11
12 Husbanken må gis høyere rammer og klar sosial profil. Husbanken må igjen være en bank
13 som bistår de som ellers ikke ville kommet inn på boligmarkedet. Det bør bli lettere å få
14 startlån og det bør gis rimelige lån til utbyggere som vil bygge boliger med sosial profil.
15 Kommuner som vil bygge ut kommunale boliger bør få rentefrie lån til dette.

16
17 Det bør bli rimeligere å bytte primærbolig og klatre i boligkarrieren. KrF ønsker at
18 dokumentavgiften for husholdningens primærbolig skal fjernes og erstattes med et
19 selvkostgebyr. Dokumentavgiften utgjør en betydelig del av boligkostnaden og rammer
20 spesielt de som blir tvunget til å flytte ofte f.eks ved endringer i arbeidssituasjonen eller
21 familiesituasjonen.

22
23 Boligunderskuddet i storbyene gjør at prisene presses opp, i distriktene er det er ofte
24 vanskelig å tørre å satse på boligutbygging fordi man risikerer at man ikke får prisen igjen for
25 en nybygd bolig hvis man må flytte. KrF mener det er behov for å adressere begge disse
26 utfordringene med målrettede virkemidler.

27
28 KrF vil:

- 29 ● at Husbanken skal spisse sin profil for å få flere vanskeligstilte inn på boligmarkedet
  - 30 og stimulere til ny sosial boligbygging
  - 31 ● gi kommuner som bygger nye boliger til utsatte grupper rentefrie lån til byggingen
  - 32 ● erstatte dokumentavgiften med en selvkostavgift
  - 33 ● bygge flere studentboliger
  - 34 ● tilpasse boligpolitiske virkemidler til den geografiske virkeligheten
  - 35 ● samle boligpolitikken hos en «boligminister»
- 36

1 **38. Styrking av kommunal selvstendighet**

2 *Forslagsstiller: Møre og Romsdal KrF*

3

4 Kristelig Folkeparti samlet til landsmøte ønsker at det legges til rette for en reversering av
5 kommuner som ble tvangssammenslått i forbindelse med kommunereformen, dersom
6 kommunens innbyggere selv ønsker dette. Identitet, tilhørighet og grenser er noe som
7 mennesker i alle tider har vært opptatt av. Verdier som tillit, godt naboskap, storsinn og
8 samarbeid er viktig enten tvangskommuner blir værende eller river seg løs.

9

10 Stordrift og sammenslåing er ikke svaret på alt og er heller ikke alltid et godt utgangspunkt
11 for trygghet, tillit og godt samarbeid. Vi erfarer at tvang ikke fremmer folkets mening og
12 demokratiets prinsipp. Kristelig Folkeparti ønsker å åpne for reversering av kommuner der
13 tvang har ført til sammenslåing, dersom innbyggerne ønsker dette. I noen av de største
14 tvangs-kommunene er avstandene blitt veldig store.

15

16 Kommunestyrerepresentanter og tillitsvalgte som bor langt unna de nye kommunesentra, ser
17 vi nå trekker seg fra tillitsverv, fordi det å bruke inntil 5 timer i reisetid for å delta i politiske
18 møter, ikke er ettertraktet i en folkevalgt politikers hverdag. Historien viser også at tidligere
19 kommunesentre i gamle kommuner der sammenslåing har skjedd, tømmes for aktivitet,
20 butikkvinduer får gråpapir, arbeidsplasser forsvinner, og fraflytting blir en realitet.

21

22 KrF er et distriktsparti og vi mener at god distriktspolitikk er summen av god
23 landbrukspolitikk, god samferdselspolitikk, god næringspolitikk og forutsigbare rammer for
24 kommunene. Vi vet at verdiskapingen skjer i distriktene og mener digitalisering og nye
25 arbeidsvaner har stor betydning for at små samfunn kan konkurrere med storbyene, med
26 lavere boutgifter, nærhet til naturen og god livskvalitet.

27

28 Vi ønsker å satse på distriktskommuner og vil gi gode vilkår for næringsliv, legge til rette for
29 nye arbeidsplasser, trivsel for innbyggerne og sørge for bærekraftige velferds-kommuner,
30 uttaler KrFs landsmøte.

31